

DELAJSKA ENOTNOST

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE • ŠT. 31. • 26. JULIJA 1957 • LETO XVI. • CENA 10 DIN

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

Kje so osnovne slabosti v dosedanjem ocenjevanju delovnih mest

TROJE UGOTOVITEV

Na pobudo tajništva Republiškega sveta sindikatov Slovenije so republiški odbori strokovnih sindikatov osnovali potrebne delovne skupine, ki naj skupno s komisijo za proizvodnjo in delovna razmerja pri Republiškem svetu sindikatov Slovenije spremljajo dela na analitični oceni delovnih mest in naj opozarjajo vodstva na posamezne probleme, ki se pri delu pojavljajo. Predstavniki teh delovnih skupin in člani komisije so se prvič sestali dne 19. junija.

Čeprav delovne skupine še nimajo v rokah analiz o opravljenem delu, to je o popisu delovnih mest kot prve faze opravil za analitično oceno delovnih mest, sestavljenih na osnovi podatkov, s katerimi razpolaga jo sekretariati za delo, so vendar predstavniki skupin in ko-

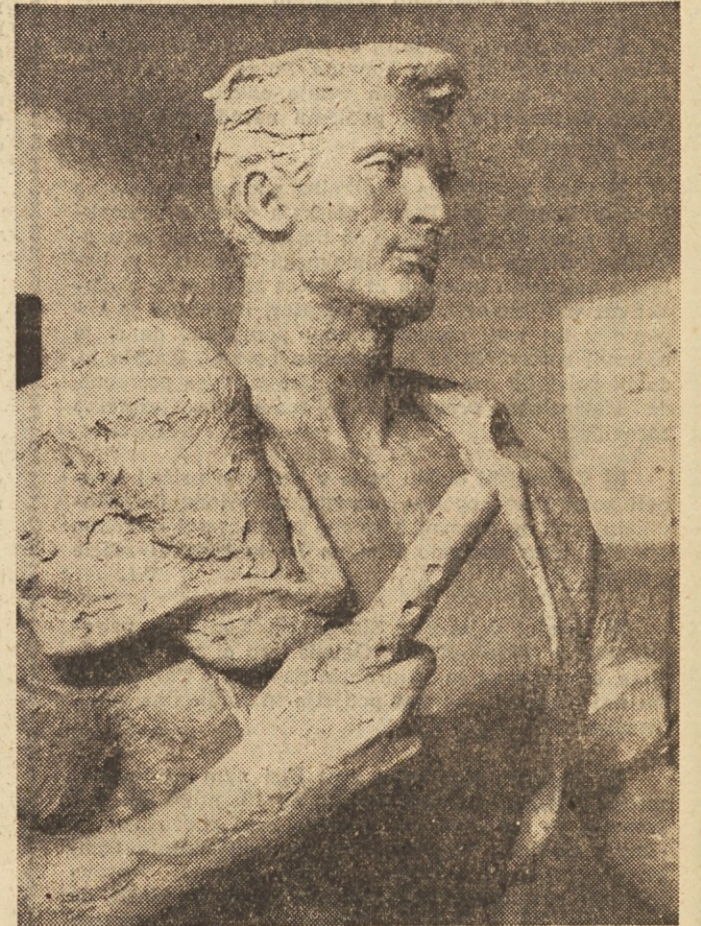
ske organizacije, tehnološki proces dela in organizacijo dela. V mnogih primerih so komisije popisovale delovna mesta iz obstoječega tarifnega pravilnika, na osnovi obstoječega organizacijskega stanja v podjetju, čeprav je znano, da organizacija dela v marsikaterem podjetju še

opisom delovnih mest in del, skratka, z analitično oceno del sploh, so le-ti marsikje v anketne liste vpisovali predvsem svoje znanje, ne pa vsa opravila na svojem delovnem mestu, ne vsega, kar delajo. Če bi delavcem pojasnili pomen ankete in pomen analitične ocene dela sploh, potem bi ti nedvomno v anketnih listih opozorili na vrsto pomanjkljivosti tako tehnološkega procesa dela kot tudi organizacije dela in komisije ter tehnično vodstvo podjetja bi lahko iz teh odgovorov črpale bogate izkušnje tako za izboljšanje organizacije dela kot tudi izboljšanje delovnih pogojev.

Predstavniki delovnih skupin so na svojem sestanku tudi ugo-

opozarja na glavno slabost, ki jo je bilo moč doslej opaziti pri praktičnem opisu delovnih mest, to je, da marsikje pojmujejo oceno delovnih mest zelo ozko in sicer samo kot zadevo, ki se tiče le plačne politike. Nobena-ga dvoma ni, da je analitična ocena delovnih mest eden izmed važnih čimov, ki bo, če bo uspešno opravljena, ugodno vplivala na uveljavljanje načela nagrajevanja po delu. Teda analitična ocena delovnih mest je tesno povezana z organizacijo dela, če pravilno popisemo in opišemo delovna mesta, potem dobimo vrsto dragocenih podatkov tako za smotno zaposlovanje delavcev, izboljšanje delovnih pogojev, podatke, kako naj v bodoče izboljšujemo delavce itd. Na to pa marsikje pozabljajo.

Predstavniki delovnih skupin in komisije za proizvodnjo in delovna razmerja pri Republiškem svetu sindikatov Slovenije so med drugim predlagali, naj bi se povsod tam znova lotili opisa in popisa delovnih mest, kjer je bil le-ta slabo opravljen in bi močeno ogrožal analitično oceno delovnih mest.

Ob dnevu vstaje na Slovenskem so ljudske množice odhajale na prizorišča najtežjih dni naše domovine. Ob spomenikih širok po domovini pa smo se pomudili pri tistih, ki so žrtvovali svoje življenje za našo svobodo, ter se poklonili njihovemu spominu. (Detalji spomenika padlih borcev v Cerknem — delo kiparja Marjana Keršiča).

Ob predlogih za dvojne tarifyne postavke v novih tarifnih pravilnikih trgovskih organizacij celjskega okraja

Na račun potrošnika

Večina trgovskih podjetij v Celju je v svojih novih tarifnih pravilnikih, ki so jih predložili v potrditev okrajnemu sindikalnemu svetu, predvidela dve tarifni postavki. Novo »navadno« in pa novo »izredno«. Slednje bi izplačevala, ko bi ustvarili večji promet in večji dobiček. Na prvi pogled nič nenavadnega. Toda če natančneje pogledamo zakaj gre, se bomo začudili, kako more Tajništvo za delo Okrajnega ljudskega odbora Celje sploh to odobravati in celo podpirati. Proti takemu tarifnemu pravilniku je bil Okrajni sindikalni svet, ker je pač ugotovil, da celjski ni v redu.

Poglejmo tarifyne postavke. Na primer, direktor »Elektro-radiocentra«, ki ima po prvi postavki 19.000 dinarjev plače, bi imel po drugi 30.000. Šef komercialne istega podjetja, ki ima po prvi 14.000, bi imel po drugi 22.500 dinarjev. Šef računovodstva bi imel po drugi postavki 10.000 dinarjev več, prodajalec s petletno prakso pa 5.000 dinarjev več. V tem podjetju je le 13 zaposlenih. Se bolj izrazit in kričeh primer je tarifni pravilnik trgovine »Usnje«, ki ima letno 280 milijonov dinarjev prometa in

18 uslužbencev. Plače so predvidene takšne: za direktorja od 17.200 na 30.000 dinarjev, šefa komercialne od 15.000 na 24.000 dinarjev, šefa računovodstva od 15.200 na 27.000 in prodajalca s petletno prakso od 10.000 na 14.000 dinarjev.

Naj nas ne utruja naštevaje. Poglejmo še ostale trgovine. »Ljudski magazin« ima 64 zaposlenih in 570 milijonov dinarjev prometa. Tu bi bile razlike naslednje: pri direktorju od 22.000 na 32.000 dinarjev, pri šefu komercialne od 16.000 na 24.000 dinarjev in pri šefu računovodstva od 20.000 na 28.000 dinarjev. V »Jugoteknik«, ki ima za 150 milijonov dinarjev prometa, bi imel direktor po novi postavki 29 tisoč dinarjev, šef komercialne 22.000, šef računovodstva 23 tisoč 400 dinarjev. Pri podjetju »Tkanina-galanterija« so predvideli v prvi postavki 22.500 dinarjev plače za direktorja, v drugi pa 35.000. Šefu komercialne v prvi 19.000, a v drugi postavki 29.000 dinarjev itd. itd.

Ni odveč poudariti, da so razlike med prvo in drugo postavko pri prodajalcih samih zdaleč manjše. Vprašanje je, na kakšen način nameravajo predlagatelji takšnega plačilnega sistema priti do sredstev potrebnih za tolikšno povišanje plač. Sodimo, da imamo odgovor že v rokah. Danes vemo, da se je v celjskih trgovinah že podražila paprika, pecilni prašek in vrsta drugih drobnih predmetov, kjer skok cen ni takoj opazen in kjer gre le za prav »malenkostno« podražitev. Motili bi se seveda, če bi mislili, da bi se ostalo le pri dosedanjih »nepomembnih« podražitvah nepomembnih drobnih stvari.

Očitek celjskemu sindikalnemu svetu, češ da »reže kruh« je docela neutemeljen. Saj je dolžan zaščititi potrošnika, proizvajalca in boriti se dosledno za prave odnose. Pač pa naj dobro razmislijo trgovske zbornice, kam lahko privedejo nepremišljena navodila.

V težah za ocenitev delovnih mest v trgovini objavljenih v bilteni Trgovinske zbornice za okraj Celje beremo tudi to: »Sredstva za plače trgovskih podjetij in trgovin je mogoče deliti na 1. plače po tarifnem pravilniku; 2. premije; 3. plače nad tarifno postavko; 4. sklad za nagrajevanje. Za podelitev nagrad je treba določiti posebne kriterije.«

Kriteriji za razdelitev nagrad naj bi bili na primer takšni, ocenjevanje pa bi se vršilo s točkovanjem morda takole:

1. Kvaliteta potrošnikov: 7 do 10 točk za izredno spretnost v poslovanju s potrošniki, ko so vse

stranke zadovoljne in 6 do 6 točk za spretnost v poslovanju s potrošniki — stranke zadovoljne.

2. Poznavanje kupcev po imenu (kar bi naj veljalo predvsem za podelitve trgovine ter v trgovinah z živili in gospodinjstvi potrebščinami) 4 do 6 točk, za poznavanje vseh stalnih potrošnikov po imenu in 0 do 3 točke za delno poznavanje stalnih potrošnikov po imenu. Še trudi, da bi ta obseg povečal.

3. Sodelovanje s tovariši pri delu: 7-10 točk — iz lastne volje pomaga tovarišem pri delu ter spretno usmerja kupce za nakupovanje tudi v drugih oddelkih. S tovariši je zelo korekten. In 0-6 točk — dobro sodelovanje s tovariši in pomoč sodelavcem pri prodaji.

4. Podpiranje vodstva pri izvrševanju važnejših del: 7-11 točk — redno poroča vodstvu o izločbah pri konkurenci, redno predlaga izboljšave v postrežbi in reklamah, vedno je aktiven za interes podjetja. Redno skrbi za prodajo starih zalog ter za nabavo novih, dobro izdih predmetov; 0-6 točk — večkrat poroča o izločbah pri konkurenci in predlaga razne izboljšave. Skrbi za prodajo starih zalog in nabavo novih predmetov.

5. Vodstvo poslovanja (za vodilno osebo) — uslužbenec priznava njegove sposobnosti od 7-10 točk za a) pohvale sodelavcev, če je z njimi zadovoljen; b) sodelavci vedo, kaj o njih misli; c) pravosčasno obvešča sodelavce o vsem, kar jih poslovno zanima; d) teže odločite pravilno premislil; e) ima razumne in različne pogoje v življenju svojih sodelavcev; f) ravna tovariško s svojimi sodelavci; g) ustvarja svoje lastno objektivno mnenje; h) sodeluje s kolektivom pri odločanju; i) skrbi za strokovno izpopolnjevanje podrejenih sodelavcev.

6. Vodstva oddelkov (samo za vodilno osebo) 8-15 točk — nima izgub s skladišči, zelo dobro kalkulira, drži strog red v skladiščih, ima nadpovršen smisel za dvig prometa. Redno organizira svoje oddelke po novih uspešnih zamislih; ukrepe svojih nadrejenih na pravilno in hitro uveljavlja. In od 6-7 točk: V posameznih primerih nastopajo izgube v skladiščih, dobro kalkulira, povečuje promet in vodi svoj oddelke v redu.

7. Koeficient na podlagi prometa in števila posređenih strank.

8. Neoprevidni izostanki (za vsak dan neopravičenega izostanka se odšteje polovica doseženih točk).

9. Sodelovanje z organi delavskega upravljanja: 8-15 točk. Aktivno sodeluje v komisijah oziroma v odborih. Organizacija in vsebinsko utrjuje sistem delavskega upravljanja. Daje sprejemljive predloge, ki se izvajajo. 0-7 točk: aktivno sodeluje v organih delavskega upravljanja.

10. Do 8 točk — organizacijsko in vsebinsko sodeluje pri delu potrošniških svetov.

Ob podelitvi nagrade naj bi upravni odbor izročil vsakemu na. grajenju tudi pismo pojasnilo za določitev nagrade...

Po vsem tem se vprašamo — kaj je sploh dolžnost zaposlenih v trgovskih podjetjih? Ali morda res samo to, kot je pripomnila naša strojeopiska, ki je to pisala, da »vlečejo plačo le za to, ker sploh hodijo v službo.« Vsak komentar je odveč, če je beseda o nagrajevanju. Te »teze« pa bi se naj nanašale na to, kakšen bi prodajalec oziroma osebo v trgovskih podjetjih sploh bilo.

D. D.

Dan vstaje smo po vsej Sloveniji svečano proslavili. Ob slovenskem narodnem prazniku je tovariš Tito postal predsednik Ljudske skupščine LRS Mihi Marinku naslednjo brzojavko:

»Tovariš predsednik, Vam in vsemu ljudstvu Slovenije pošiljam svoje tople pozdrave in prisrčne čestitke ob proslavi Dneva ljudske vstaje.

Kakor ostali zgodovinski datumi naše ljudske revolucije bo tudi 22. julij tako sedanjim kot bodočim generacijam vedno v spomin na nepozabno leto 1941, ko je slovenski narod odločno in pogumno, skupaj z vsemi našimi narodi, začel osvobodilni boj proti fašističnim zasužnjevalcem in narodnim izdajalcem. Naši narodi ne bodo nikdar pozabili teh velikih dni. Nikoli ne bodo v slovenskem in ostalih jugoslovanskih narodih obledeli spomini na žrtve, ki so padle v tem herojskem boju.

Tudi letos naj bo zato proslava ljudske vstaje v Sloveniji spodbuda za nove napore v izgradnji, za novo prizadevanje v boju za stalni napredek in čimbolj vestranski razvoj ljudske republike Slovenije in vse naše socialistične skupnosti.

In tako kot pravi tovariš Tito, je proslava Dneva vstaje bila res spodbuda za nove napore v izgradnji socializma, hkrati pa tudi praznovanje mnogih doseženih delovnih uspehov. Tako so na primer v Pivki odprli prenovljeno in povečano tovarno vezanih plošč in furnirja »Javor« in lahko rečemo, da je ta delovna zmaga dala obeležje vsemu praznovanju v pivski občini. V Mengšu so izročili svojemu namenu novo prosvetno dvorano, v velikaški občini so slavnostno elektrifikacijo karlovske doline, v Smihelu nad Mozirjem so na ta dan zaključili elektrifikacijo okraja in okolice, v Solčavi so odprli nov zadržni dom, kmetijsko gospodarstvo Grkovec pri Mariboru je izročilo svojemu namenu moderna gospodarska poslopja, v Radomljah so odprli nov most itd. itd.

Naš praznik smo praznovali tudi s številnimi akademijami in drugimi svečanimi. Osrednja proslava je bila pred dnevom vstaje v Ljubljani. Ob lepem vremenu se je zbralo okrog tri tisoč ljudi pri Treh žebjih, kakih 1100 metrov visoko na Pohorju. Na Šarhovi domačiji na Pohorju so odkrili spominsko ploščo padlemu narodnemu heroju Alfonzu Šarhu. Pod Šmarno goro so odkrili spomenik na tistem mestu, kjer je padel prvi strel.

misije na prvem sestanku ugotovili določene pomanjkljivosti. Ugotovili so jih na osnovi razgovorov z delavci in sindikalnimi odborniki iz nekaterih podjetij in obiskov posameznih tovarn.

Razen drugih, manjših pomanjkljivosti, je moč za sedaj ugotoviti troje precejšnjih pomanjkljivosti, in sicer:

1. da so se popisa in opisa delovnih mest marsikje lotili preveč administrativno in formalistično;

2. da kolektivni niso dovolj seznanjeni s smislom analitične ocene delovnih mest;

3. da se marsikje komisije iz različnih razlogov boje objaviti podatke, do katerih so prišle ob popisu in opisu delovnih mest.

Razčlenimo te stvari nekoliko podrobneje.

Kot rečeno, so se marsikje popisa in opisa delovnih mest lotili preveč administrativno in formalistično. Komisije v številnih podjetjih so začele popisovati in opisovati delovna mesta, ne da bi istočasno proučile organizacijsko, shemo gospodar-

ni izpeljana tako kot bi morala biti, da bi lahko marsikaj izboljšali, drugače porazdelili delo, drugače razmestili delavce, jih zaposlovali manj, kot jih zaposlujejo itd. S takšnim načinom dela, to je, s popisom in opisom delovnih mest iz obstoječih tarifnih pravilnikov komisije opravčujejo vse dosedanje slabosti v organizaciji proizvodnje in tarifni politiki podjetja.

Velika pomanjkljivost pri delu na analitični oceni delovnih mest, kot smo v našem listu že pisali in je ta sestanek našo ugotovitev znova potrdil, pa je vsekakor v tem, da delovnim kolektivom smisel te ocene in tega dela ni družbeno ekonomsko dovolj razjasnjen, da kolektiv v tem pogledu niso dovolj jasno orientirani. V številnih podjetjih so začele komisije popisovati in opisovati delovna mesta brez sodelovanja izvrševalcev posameznih opravil — delavcev. Zato tudi anketa, ki naj bi jo izpolnjevali vsi zaposleni pred opisom del, ni dosegla svojega namena. Ker so bili delavci premočno seznanjeni s smotri ankete, s popisom in

točili, da se komisije marsikje boje iz različnih razlogov objaviti podatke, do katerih so prišle ob popisu in opisu delovnih mest. Komisije so marsikje odkrile vrsto pomanjkljivosti v organizaciji dela, odkrile neizkoriščene rezerve in sicer, da ponekod zaposlujejo več delavcev kot jih terjajo določeni tehnološki proces dela oziroma določen obseg nalag. Odkrile so neupravičeno slabe delovne pogoje, ki bi jih lahko odpravili z manjšimi ukrepi in investicijami. Vendar komisije teh ugotovitev ne objavljajo, o tem ne razpravljajo dovolj, kajti, menijo ponekod, to nam lahko škoduje pri bodočem urejanju tarifne politike. Ta pojav pa nas

Čas dopustov čas oddiha...

Da, čas dopustov je. Vsakdo si poliče svojim razmeram primeren kraj in način, da se odpočije in osveži. Z malimi pa je križ. Tja gor v planine bi radi, kjer je tako lepo in skrivnostno. Le počakajte, ko postanete veliki, pojedemo na Triglav. Tam je še sneg in morda, morda bomo srečali Zlatoroga. Pa kaj bi; tudi tu v dolini je toliko svetlega sonca in razigranega veselja, seveda če ga ne zakrijejo oblaki in nas pustijo dež ne našene pod streho.

Več prizadevanja za boljše gospodarjenje

■ Repub. odbor lesnih delavcev je imel 2. julija sejo predsedstva, na kateri so razpravljali o priključitvi gozdnih delavcev v Republiški odbor lesnih. Priključitev se bo predvidoma izvršila v času od 1. julija do 1. oktobra 1957. Glavni problem pri gozdnih delavcih je vprašanje strokovne vzgoje članov, njih preskrba in stanovanjsko vprašanje ter mehanizacije dela.

Ko so člani predsedstva razpravljali o razvoju našega kmetijstva in združništva so menili, da so posestva v zadnjih dveh letih dokaj izboljšala svoje gospodarjenje, da pa obstaja še vrsta slabosti. K tem nedvomno spadajo slabosti v organizaciji proizvodnje, v izkoriščanju mehanizacije, v razporeditvi in zmanjšanju števila delav-

cev. Klub temu, da so posevstva v proizvodnji in hektarskem do-
benih posevov. Mnogo so na
tej seji razpravljali o združ-
ništvu in krepitvi ekonomske
osnove kmetijskih zdruget, pre-
ko katerih se morajo uveljav-
ljati v širšem smislu socialistič-
nosu še daleč pred zasebnimi
kmetovalci, pa se ne morejo
pohvaliti z istočasno pocenitvijo

Ob koncu so še razpravljali o tekmovanju za visoke donose v kmetijstvu in ugotovili, da tekmovanje uspešno poteka, če ravno so bili smotri tekmovanja po mnenju članov predsedstva premalo pojasnjeni delovnim kolektivom.

čestita vsem delovnim
ljudem ob Dnevu vstaje
slovenskega naroda.

TOVARIŠ O. Š. IZ KAMNIKA VPRAŠUJE

Odgovor na vprašanje ...

Na prisilnega upravitelja preidejo sicer kompetence organov delavske uprave. To pa še ne pomeni, da se ni dolžan ravnati po zakonitih predpisih. Noben tarifni pravilnik ni zakonit in torej ni veljaven, če ni bil njegov predlog popravljen v javni razpravi na razpolago celotnemu kolektivu. Če je torej prisilni upravitelj sam predpisal tarifni pravilnik, je ravnal nezakonito. Sicer pa je več kot vprašljivo, ali je sploh mogoče v času prisilne uprave izdati novo tarifni pravilnik, kajti to je akt, ki ga lahko izda izključno organ delavske uprave.

Nikjer ni predpisano, kakšen razpon je dovoljen, kakšen naj bo maksimalen in kakšen minimalen razpon. Ponekod, kjer so na podlagi analitične ocenitve delovnih mest že izdelali tudi profile delovnih mest, kjer so grafično in relativno prikazani odnosi med posameznimi elementi delovnega mesta, so ugotovili da bi objektivnim pogojem in zahtevam ustrežal razpon 1:8. To pa je seveda maksimalen razpon, ki je rezultat objektivnih ocen ne glede na konkretne razmere in zlasti ne glede na subjektivne čutilnje. Glede na vse to in pa še posebej upoštevaje raven tarifnih postavk, pa so izdelali tarifni pravilnik z razponom 1:4 do 5, ponekod v naših največjih podjetjih pa že tudi v preopisanem okviru. Seveda pa bi bili toliko razponi za majhna podjetja vse prej kot koristni in tudi utemeljiti bi jih ne bilo lahko.

Ali pripada 100% dodatek ali 50% dodatek za izvršeno službo ob državnih praznikih in za izvršeno službo nad 8 ur v teh dnevih čuvajem in vratarjem?

Nikomur ta dodatek ne pripada, ker delo na dan državnih praznikov ni nadurno delo. Treba je vedeti, da po novem zakonu o državnih praznikih, praznovanje le-teh ne more pasti na dan tedenskega počitka. Če pade državni praznik na nedeljo, potem se praznuje naslednji dan, to je na delavnik.

Ali pripada čuvajem in vratarjem dodatek za nočno službo? Koliko procentov in od kdaj? Od katere do katere ure? — Kolik časa je za nazaj izsterljivo? — Ali se smatrajo za nadure vse uri ki so bile izvršene nad 8 ur, tudi če nima čuvaj že dopolnjen 208 oziroma 216 ur mesečno? — Ali lahko podjetje obračuna čuvaju kot navadne ure, ko je vršil službo na državne praznike če ni imel dovolj obveznih 208 oziroma 216 ur? — Ali je plača čuvajem in vratarjem ob nedeljah 50%, dodatka tudi če se opravi obveznih 208 oziroma 216 ur? Ali se dodatek za nedeljsko službo sploh plača?

Delo vratarjev in čuvajev je tipično tisto delo, na katerega misli uredba o plačah delavcev gospodarskih organizacij v drugem odstavku 72. člena. Za tako delo se lahko uvede mesečni pavšalni znesek. Je pa treba upoštevati še neko drugo za službo vratarjev in čuvajev značilno okoliščino. Težišče njihovega dela je na prisotnosti, značilnost pa — nenormiran delovni čas, ki je v različnih gospodarskih organizacijah zelo različno urejen. Skoraj povsod pa to značilnost upoštevajo pri določitvi tarifnih postavke. Tisti njen del, kjer se upošteva zahtevana strokovnost je praviloma nizek, kajti kakšne posebne strokovnosti to delo ne terja. Za višino tarifne postavke odločilno merilo je prav delovni čas, kjer pravzaprav ni mogoče govoriti o nadurnem nočnem delu, ker je sam značaj dela tak, da zahteva drugače delovni čas. Zato je praviloma že v tarifni postavki zajeto odmera za to okoliščino. Seveda, kjer pa v tarifnem pravilniku niso upoštevani vsa tega in niso na ta način določili tarifnih postavk vratarjem in čuvajem, potem nastajajo vprašanja, kako so našeta.

K. L.

OB ROBU DOGODKOV

Vztrajne in pogumno naprej

O vzrokih, posledicah in izkušnjah zadnjih dogodkov v Sovjetski zvezi

Mesec dni je minilo, odkar
skvi zasedal plenum Centralne
teja Komunistične partije
zveze, ki je odvzel politične
niške funkcije Molotovu, M.
Kaganoviču in Šepilovu, svet
nost pa še vedno z veliko ži
ocenjuje ta pomemben do
ueiba kakšne bodo njegove

Danes, ko je minilo mesec dni od njiskega plenuma, je že številni na svetu popolnoma jasno, da prav tisti, ki so trdili, da gre le za lična trenja v sovjetskem vodstvu, povzročajo boj za oblast. Tako se je pokazalo kot povsem napačno, ker temelje na nepoznavanju stvarnosti in na sovraženem odnosu do socializma. Jasno je tudi, da so

zmotili tisti, ki so se po junija-
numu razveselili, če: Sovjetska
slaba, notranje nemotna, sedaj
pritisnemo nanjo. Moskovski de-
oslavbi Sovjetske zveze; nasp-
bolj so jo utrdili in okrepili. Me-
tarje v svetovnem tisku, ki niso
z realnostjo, lahko pritevamo
povedi, o nekakšnih korenitih sp-
v sovjetski zunanji politiki, o
popuščanju Sovjetske zveze zah-
lesilam na vseh področjih med-
življenja. Ocene, ki niso ničes-
vale k razjasnitvi globljih vz-
detrodkov pa na žalost zasledijo
nekaterih socialističnih držav-
sta Poljske in Kitajska) in v
nističnih partijah na Zahodu,

je v Mo-
ga komi-
sovjetske
držav-
navljajo in pozdravljajo
v Moskvi rečenega, ne
šajo pojasniti vso zad-
frakcionaštvu.

Danes je povsem pravi tisti, ki so trdili zadnje glasu plenoma Csovske partije le dobnem razvoju Csovske prije le dobnem razvoju socializma na svetu, ga je terjai socialisti nuno pripomogel težen na vseh podro gospodarskega zivljen obnem pa tudi koriste pitev in uveljavljan

na svetu.

Junjski plenum je sil v sovjetski družbi prepečevala uresničitev odpravo stalinističnega kija so z reorganizacijoškega gospodarstva in šega kroga ljudi v mišici temeljne stalinistične

Ko trezno in realno
ke odstranitve Molote
lenkova in drugih z
državniških položajev
bile takšne — naše i
vilne.

V preteklem mese
ski zvezi številne ko
so vodili sovjetski
Hruščevim, pojasnje

govoru delavcem tovarne »Doljsvika«
Leningradu med drugim dejal:

proti razširitvi političnih, gospodarskih in zakonodajnih pravic vveznih republik, očitno zato, ker se ni hotela odreči pravic, ki jih je držala v svojih rokah kakih tisolet let. Ker niso poznali razmer na terenu, niso verjeli, da lahko naše brat-ske republike brez njihovega "modrega"

eden korak v
svjetske zveze in
na to se ukrep, ki
ni razvojni in ki bo
krepil pozitivnih
njih družbenega in
v Sovjetski zvezi,
mo vpliva na kre-
socialističnih sil

odstranil vrh tistih
ki so ovirale in
vanje ukrepov za
zablod. Ukrepov,
pružanja sovjet-
upravljanje šir-
upravljanje začeli
ničnega sistema.

ocenjujemo vzro-
za, Kaganoviča, Ma-
sloških partijskih in
ugotavljamo, da so
to — ocene prau-

to so bile v Sovjet-

vodstvak pravilno rešujejo svoje notranje
zadeve. To se je zgodilo kot rezultat nji-
hove ločitve od rešničnosti. Spregledali
so, da so voditelji partij in vlad v re-
publikah politično in kulturno dozoreli,
in ker tega niso videli, niso zaupali v
njihovo moč. Življenje pa je dokazalo,
da so se sodelavci protipartijske skupine
zaostali za razvojem, da so se ločili od
ljudstva in izgubili pravico do vodnihih
peložajev v Partiji in celo do članstva
v naši veliki Komunistični partiji. Proti-
partijska skupina je ogorčeno nasproti-
vala ukrepom Partije za odpravo posledic
kulta osebnosti, zlasti pa ukrepom za
razkrivanje in pozivanje na odgovornost
glavnih krivcev, ki so nekoč dovolili
kršitve zakonitosti. Sedaj, ko je razkrita
njihova delovanja, ki je daleč od tega,
da bi bilo partijsko, je postalo jasno,
zakaj so nasprotovali razkrivanju storje-
ne nezakonitosti. Bili so se odgovornost
pred Partijo in pred ljudstvom zaradi
zlorabe svojih pravic in zaradi svojih ne-
zakonitih del.»

Tako je Žukov pred dnevi prikazal »frakcionaško, protipartijsko in protidržavno« dejavnost Molotova, Kaganoviča

KOLEKTIV

„BORIS KIDRIČ“

Delavnica železniških vozil

MARIBOR

CESTITA

ob DNEVU VSTAJE slovenskega naroda vsemu delovnemu ljudstvu naše domovine.

Z LETNE KONFERENCE OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA PTUJ

POTROŠNISKE SVETE

tudi pri mesarakih podjetjih

Občinski sindikalni svet je imel dne 16. julija svojo letošno konferenco. Iz poročil je bilo razvidno, da si je občinski sindikalni svet zelo prizadeval uresničevati naloge, ki so pred sindikati. Rečeno je bilo, da si bo moral občinski sindikalni svet predvsem prizadevati, da bodo člani delavskih svetov temeljito seznanjeni z gospodarskimi vprašanji, da se bodo izobraževali. Ker se delavski sveti ponekod premalo ukvarjajo z

gospodarskimi vprašanji svojega podjetja in prepustajo reševanje posameznih stvari nam, večkrat direktorjem (to se dogaja predvsem v obrtništvu in kmetijstvu), bi se morale sindikalne podružnice po mnenju občinskega sindikalnega sveta prizadevati, da so zasedanja bolj pripravljena. Člani delavskih svetov, raj bi že nekaj dni vnaprej dobili gradivo za zasedanje, tako recimo kakor v Tovarni glinice in aluminija v Kidričevem.

Obštinski sindikalni svet je na tej konferenci tudi sklenil, da bodo sklicana zborovanja, kjer bodo delegati za prvi kongres delavskih svetov ob razložili volivcem, o čem vsi je kongres razpravljajl.

Ob zaključku so odborniki sklenili svetovati občinskemu ljudskemu odboru v Ptuj, naj bi volili potrošniške svete tudi pri mesarskih podjetjih. Potrošniški sveti v trgovini so se namreč že precej uveljavili s svojim delom.

Še dobro, da sem zdrav!

Da, dobro da sem zdrav, sicer ne bi mogel vseh teh poti zaradi dveh zdravstvenih izvidov. Le kako more biti bolni! Drugim tegobam lahko pridajo še živčno bolezen!

Pa pojdemo k stvari. Motorizacija osvaja svet. In tudi jaz sem se odločil, da opraviš šoferski izpit. Motor, na katerem sem se yadil in na katerem bom šel pred komisijo, imam. Toda potrebna so še potrdila okulista in nevrologa, da sem sposoben upravljati motor. Povsem pravilno.

V ponedeljek sem se napotil v sektorski ambulant v Moste in res, brez zamudnega čakanja — tudi zdravnik dr. Krišpar je bil zelo priazen — sem dobil napotnico za okulista in nevrologa. Moral sem na polikliniko na Miklošičevo cesti. Sam sem odločil, da grem na »okrožni urad« in ne k zasebnemu zdravniku. Saj sem zavarovanec in zdrav bom tokrat samoplačnik, ker za izvide, potrebne za šoferski izpit, razumljivo ne more plačati socialno zavarovanje, grem raje v Zdravstveni dom. Saj zdravstveni domovi nudijo tudi takšne usluge. Je razlog, ki ga mlad človek ne more prezreti? Ceneje je tako. Namesto 500 din zasebnemu zdravniku bom v zdravstvenem domu plačal le 150 din...

Pozanimal sem se, kdaj in kje ordinirata moja zdravnika, istočasno pa so mi pri »Informaciji« pojasnili vse postopek: vsak drugi dan dajejo tam številke, ki označujejo vrstni red pacientov. Potrebno je le zgodaj vstati...

Naslednji dan sem bil že ob pol šestih v vrsti pred vratarjem in kmalu sem dobil številko za okulista (še isto dopoldne sem dobil tudi potrebni izvid). Toda moral sem še k nevrologu. »Za nevrologa ni številke, pridi te poputritjnjem!«

Prisel sem »poputritjnjem«, se postavil v vrsto in se kmalu znašel iz oči v oči z vratarjem, ki je delil številke. Tedaj sem spoznal njegovo važnost, pomembnost in vsemogočnost. Od slej prav dobro razumem, kaj se pravi letati od Poncija do

Pilata, če se izrazim z besedami neke »sotripinke«, ki jih je pred tistim okencem izrekla solznih oči, ne vem ali od jeze ali od obupa... Ni se znašla v vseh poteh...

»To ni nujen primer, ni številke! Naslednji! Odstranite se, tovariš, no, no!«

Bil sem presenečen. Verjemite!

»Ni številke za te primere. Pojdite v bolnišnico.«

Sel sem v bolnišnico. Gneča na hodnikih in v čakalnici, večina ljudi stoji, ker ni dovolj stolov (zakaj neki v vseh čakalnicah ljubljanskih bolnišnic primanjkuje stolov in klopi)? Tam so me zavrnili:

»Tovariš, to ni naša zadeva, pojdite nazaj na »okrožni urad«. Kaj sem hotel!

SEMINAR ZA ČLANE DELAVSKEGA SVETA MARIBORSKE TEKSTILNE TOVARNE

PROIZVAJALCI IN GOSPODARJI

V Mariborski tekstilni tovarni je zaposleno 4.000 delavcev. Odgovornost delavskega sveta podjetja torej ni majhna. Vsak član sveta mora vedeti, kar največ, da lahko odloča o važnih stvareh. Pri nas v tovarni se zavedamo, kako potrebna je vzgoja članov delavskega sveta. In zato so pred nedavnim postali novi člani delavskega sveta — šolarji.

Seminar je trajal pet dni. Člani delavskega sveta so bili v dneh seminarja oproščeni rednega dela, saj so poslušali predavanja od 7. do 12. ure. Dnevno smo obravnavali dve temi. Začeli smo z našo gospodarsko politiko in seveda ob tem tudi govorili o zunanji politiki in za ključni prvo predavanje z ob razložitvijo družbenega plana in narodnega dohodka. Po tej uvodni temi smo se drugi dan pomenili o osnovah našega družbenega sistema. Tretji dan smo poslušali predavanja o produktivnosti. Predavatelja sta nam razložila, kaj razumemo pod proizvodnjo in produktivnostjo

Spet sem stal pred vratarjem poliklinike na Miklošičevi cesti.

»Sem vam že povedal! Tovariš, ne bodite sitni! Pojdite k zasebnemu zdravniku!«

Vzelo mi je sapa. Kaj ta mož dela reklamo za zasebne zdravnik, ali kaj?

Naslednji dan nisem mogel na Zavod in pripravil sem mater, katere pot jo je zanesla tam mimo, da dvigne številko.

Kako je šele njo odpravil! Po skrajšanem postopku. S trikratnim »romovitim« Nimamo! Nimamo! Nimamo! In pri tem razprostrl roke.

»Kajak?«

»Ker nimamo!«

Sla je nazaj v sektorsko ambulantno. Če je bilo že toliko ča-

kanja in letanja, zakaj bi na koncu popustili. Saj če je ze pri hiši motor, to ne pomeni, da je pri hiši toliko denarja... Sicer pa je vseeno, ne pišem zaradi tega, pišem zaradi tega, da bi ugotovil, ali imajo samoplačniški dostop v javni zdravstveni dom ali pa so vezani zgolj na zasebno zdravniško službo.

V sektorski ambulanti so ji to zanikali. Vsaj prijazno so se pogovorili z njo. Tako so ji povedali:

»Vsak človek se lahko v vsaki zadevi obrne na zdravstveni dom, če je samoplačnik ali če plača socialno zavarovanje. Zami ne razumemo, saj to je ven-

kaj vratar tako postopa, tudi dar proti vsemu našemu prizadevanju — razširiti javno zdravstveno službo in jo izboljšati. Naj gre vaš sin kar sam naravnost v ordinacijo specialista dr. Zvonkja...«

Sel sem. Razen drugih sem v ordinaciji srečal nekega tovariša iz Kopra, s katerim se je dogajalo vse enako kot z menoj. In zaradi tega, ker ga je vratar odklonil, je moral čez noč ostati v ljubljani in izgubiti še en delovni dan.

No, ne bom več zavlačeval. Pregledal so me... Šoferski izpit pa sem že opravil. Mislim, da bi lahko to storil že prvi dan, če... Da, če...

Preživeti svoj dopust pod plateno streho, to ni modna kaprica. Čeprav so nas sprva prisilile k temu hotelske cene v naših letovišnih, se tudi zdaj, veliki in mali, radi odločimo za taborjenje, saj je to najbolj zdrav, vesel, doživljaj poln, primeren za na morje ali hribe in — končno — še vedno najcenejši način letovanja.

RAZGOVOR V VLAKU

Jutranji potniški vlak, ki pelje iz Celja proti Mariboru je vedno poln. Pa le nekaj postaj. V Grobelnem se precej izprazni, saj je med potniki mnogo delavcev iz celjskih tovarn pa tudi železničarjev, ki delajo na celjskem kolodvoru.

Tu v Grobelnem se napolni »rogatčan«, »mariborčan« pa se malo oddahne. Vsak v svojo smer odpeljeta. »Mariborčan« se neko »eleganco«, »rogatčan« pa se ne zmeni ne za sebe ne za potnike. Tako lepo enakomerno ropota, da ko sedež nanj, misliš, da si prišel v drugo deželo. Domačini pa tega niti ne

opazijo. Vozijo se z njim dan za dnem in veselijo se, če najdejo družbo, da čas hitreje mine.

Tokrat so bili železničarji gostje oddelka, kjer sem sedel.

Najprej so si ogledali sopotnike in ker med nami ni bilo znancev so se pošovarjali po svoje.

Visok, postaven mož, je premaknil kapo, potegnil cigareto iz žepa in pritrkal pri sosedu. Ko je vdihnil prvi dim se je naslonil na kolena.

»Ne gre več tako...! Še očesa nisem zatisnil«, je dejal in spet močno potegnil.

Tudi ostala dva železničarja sta si prižgala cigareto in vlekla dim za dimom.

»Koliko pa si jih nocoj udušil?«

Vprašani je najprej pogledal v cigareto, krepko povlekel, potem pa malce miže dodal: »Ja, takole 40 do 45 sem jih pa žel!«

»Kaj, toliko?« je dejal prvi. »Pri meni tri škatlice niso varne... Če ne bi imel čika v ustih bi stoji zaspal!«

»Ja, prav res, nič več ni lepo na železnici... Se spomniš 48 let?« Dva vlaka, pa mirna Bosna!

»Res, to so bili časi! Zdaj pa ne utesneš niti malicati. Oh, ja, je vdihnil dolgi železničar in spet potegnil. »Včasih smo vagon postavili na velenjsko progo, pa je bil vso noč mr. Pa zdaj naredi to...!«

Spet se je sklonil in kakor v obtožbo vsemu dodal: »Vlak za vlakom, nobenega miru ni več...«

Vlak je zaviral in se trzale ustavil. Bili smo v Šentvidu. Železničar, ki je sedel ob oknu, je vstal, prijel staro aktovko in pogledal na uro... »Čez pol ure bom spal kot top...«

In odšel je, ne da bi še kaj rekel.

Druga dva pa sta se spet sklonila in se dalje pogovarjala o velikem prometu in nočeh brez spanja. Ko je »dolgi« pogledal na uro je ugotovil, da bo šele ob sedmih doma. »Uh, al' se bom zleknil...«

»Jaz pa ne, vreme se šementa. nobenega, pa pšenico imam še zunaj. Za nobeno ceno ne morem dobiti ženski, da bi nozele, je dejal in gledal v sklonjenega sosedo.

V Stranju sta izstopila. Prvi je zavil ob progi navzgor, drugi pa se je izgubil na stezi sredi pokosenih travnikov.

Rogatčan nas je ropotala od pedala od niti, utrjenih od nočnega dela... doma na jih le čakalo morda če težje delo. Kdo ve?

SM

K PRAZNIKU
DNEVA VSTAJE
CESTITA
VSEMU
DELOVNEMU
LJUDSTVU

kolektiv tovarne

»TELA«
LJUBLJANA

In Malenkova ter njene vzroke, in ugotoviti moramo, da je v svoji oceni še nekoliko dlje kot ostali sovjetski voditelji.

Ko prebiramo zadnje govore sovjetskih voditeljev in z zadovoljstvom pozdravljamo njihove ukrepe, ki obetajo hitrejšo in doslednejšo odpravljanje starih, stalniščenega, in uveljavljanje novega, resnično socialističnega, se kot socialisti, komunisti in marksisti sprašujemo: Zakaj je do vsega tega sploh prišlo? Kako to, da se je v deželi, ki že štiri deset let gradi socializem, razcepilo najvišje partijsko vodstvo (prezidij CK) v dva dela, ki sta se tako hudo spopadla, da ni bilo druge rešitve kot izključitev? Kje so vzroki vsega tistega, kar v Sovjetski zvezi imenujejo kult osebnosti, čigar zagovorniki so bili izključeni voditelji?

Tega ne vprašujemo zaradi radovednosti, ali zaradi česar koli drugega, ampak zato, ker moramo kot komunisti, socialisti marksistično ocenjevati pojave sodobnega razvoja socializma in se učiti iz teh ocen, ker moramo, kot komunisti, socialisti zelo jasno videti lastne napake, vse zablode v našem gibanju, da bi jih lahko temeljito odpravili povsod, kjer se pojavljajo, da bi omogočili socializmu hitrejši in pravilnejši razvoj. To je naša dolžnost, življenjska naloga našega gibanja. Kdor le denavljaja, kar je neke rečenice, in tisto, kar je do večerj proglaševal za belo, brez kakršnegakoli razmišljanja danes proglasi za črno — in pri tem trdi, da je to njegov dolg proletarskemu internacionalizmu — je podoben papagaju; s takšno dejavnostjo le škoduje stvari socializmu in lastni deželi in svetovnemu delavskemu gibanju.

Spor z Jugoslavijo in jugoslovanske izkušnje, 20. kongres, pokongresni razvoj v Sovjetski zvezi in zadnji dogodki v tej deželi so vzpodbudili k razmišljanju številne komuniste marksiste po vsem svetu. Stalniščen okovi, ki so oklepali roke in

možgane mnogih komunistov, odpadajo in ustvarjalna marksistična miselnost doživlja nov polet.

Zlasti 20. kongres je povzročil živahno aktivnost v mednarodnem delavskem gibanju, iskanje vzrokov stalniščenih zablod in iskanje novih poti, ki odgovarjajo družbenim pogojem, v katerih delujejo posamezne komunistične in delavske partije. Ta kongres je bil eden najpomembnejših dogodkov v vsej zgodovini delavskega gibanja v Sovjetski zvezi. Najpomembnejši zato, ker je pomenil koristen prelom z dotedanjim stalniščenim praksom v Sovjetski zvezi, v ostalih socialističnih državah in v svetovnem delavskem gibanju, ker je ostro obsodil to prakso in sprožil proces odpravljanja napak, ki je sčasoma postal tako širok in radikalen, da so se mu nosilec stalniščenega sistema, obremenjeni s tako politično dediščino kot je stalniščen, nujno morali upreti. Najpomembnejši zato, ker je sprožil proces krepitve progresivnih sil v sovjetski Partiji in v vsej sovjetski družbi, in jih okrepil tako močno, da so bile sposobne upreti se nosilcem stalniščenega sistema v najvišjem partijskem in državnem vodstvu, jih odstraniti in politično onemogočiti.

In vendar 20. kongres ter dogodki v Sovjetski zvezi, ki so mu sledili, niso odgovorili na vsa vprašanja, ki se postavljajo v mednarodnem delavskem gibanju, zlasti ne na glavno vprašanje: Kje so družbeni vzroki teh zablod?

Kritiziranje kulta osebnosti in njegovih posledic (kot v Sovjetski zvezi imenujejo vse, kar je negativnega nabralo po Stalinovo vladavino) ni dovolj. Razvoj socializma zahteva marksistično oceno družbenih vzrokov, ki so privedli do tako hudih zablod kot je bila Stalinova diktatura, do mučenja in ubijanja socialistov zvestih tovarišev, do zastoja in nepravilnosti na vseh področjih družbe-

nega življenja v Sovjetski zvezi, do tako hudih napak v odnosih do drugih socialističnih držav in sploh v vsej sovjetski mednarodni politiki. In končno vzrokov, ki so privedli do »frakcijskega« profiliranskega in protidržavnega delovanja Molotova, Kaganoviča, Malenkova in Šepilova — štirideset let po zmagi revolucije v Sovjetski zvezi.

Sovjetska zveza je po 20. kongresu zelo napredovala. Proces, ki ga je sprožil 20. kongres, je postal zelo širok in odločen. Vendar bi bil ta proces lahko še širši in še bolj odločen, in bil bi tudi mnogo lažji, če bi sovjetski tovariši že uspeli temeljitješe, marksistično oceniti vzroke tako imenovanega kulta osebnosti, se pravi birokratskega popačenja socializma. Naše izkušnje in izkušnje delavskih gibanj v drugih državah (in tudi v Sovjetski zvezi) nas uče, da birokratizma ni moč uničiti z direktivami iz centra. Birokratizem lahko uniči le zavestna akcija milijonov proizvajalcev, ki dobro vedo, kaj hočejo in kje so korenine birokratizma, proizvajalcev, ki v interesu socializma izgrajajo iz rok administrativnega aparata upravo nad proizvodnjo in vsem javnim življenjem, postanejo sami upravljajci in s tem spodberejo korenine birokratizmu, ki je zrasel iz zastoja in centraliziranega, administrativnega upravljanja gospodarstva, spočetka nujnega, kasneje pa vedno bolj škodljivega. Temeljita marksistična ocena kulta osebnosti, njegovih vzrokov in posledic, bi prav gotovo povzročila temeljitješe in še hitrejšo odpravljanje ostankov starega v miselnosti nekaterih sovjetskih tovarišev. Obenem pa bi tudi ogromno koristila mednarodnemu delavskemu gibanju, v katerem se kljub konservativnim težnjam nekaterih voditeljev Stalinovega kova močno krepe progresivne sile, ki marksistično ocenjujejo prehodno pot in pogumno zro v prihodnost.

BESEDA BRALCEV

MALOMARNOST ALI KORISTOLJUBJE?

Od tedaj, ko je bivši upravnik menze na Duplici pri Kamniku prevzel vodstvo, ni bilo v njej pravega reda. Abonenti so se pritoževali zaradi premajhne snaznosti in slabe hrane. Toda, ker si abonenti niso mogli prebiti gostinskih obrotov, so morali biti zadovoljni s tistim, kar so jim nudili. Gra-jati niso smeli ničesar, kajti upravnik jim je grozil, da ne bodo dobili hrane, če bodo kritizirali.

Toda tudi temu samovladju je odklenalo, ko so nekemu abonentu servirali črviso pečenko. Sanitarna inspekcija je tedaj odkrila v kuhinji in kleti takšen nered, da je upravičeno odločila, naj menzo zaprejo. To so res preselili v bližnjo gostilno Ribič, vse uslužbence z upravnikom vred pa odpustili.

Toda vprašamo se, ali je dovolj, če so ti brezvestni ljudje samo odpušteni? Najbrže se bodo prav kmalu znašli v drugih gostinskih obratih in nadaljevali s tako malomarnim delom. Ali ne zaslužijo, da bi pred sodiščem odgovarjali za svoja dejanja. Po njihovi krivdi je marsikateri delavec obolel. Če je kaznovan tisti, ki v pretepu poškoduje človeka, mar ni kazni še bolj vreden tisti, ki postopoma zastruplja delovne ljudi in zato zahteva še plačilo.

O. S. Radomlje.

NA RAČUN DRUGIH JE LAHKO GOSPODARITI

»Delavska enotnost« je v številki 23 objavila na prvi strani članek »Na račun drugih je lahko gospodariti« — napisan na osnovi pomanjkljivih navedb v zapisniku sindikalnega sestanka podjetja »Planina« v Celju. V omenjenem članku so hude netočnosti. Zato dovolite, da v kratkih obrisih pojasnim nekatere netočne navedbe.

Pisec članka »Na račun drugih je lahko gospodariti« je nedvomno bil spodbujen k pisanju takega članka s tistim delom zapisnika, kjer je govor o dobičku. Prav tu se je vrnila netočnost. Tistih 4.296.957 dinarjev ni dobiček, marveč bruto dohodek dosežen v lanskem letu. Opazke glede tega, da so potrošniki ustvarili »dobiček« so netočne, če upoštevamo, da je celjsko mesarsko podjetje »Planina« v preteklem letu prodajalo meso potrošnikom ceneje kot tovrstna podjetja v drugih slovenskih mestih. Tudi sedaj so cene mesa v Celju nižje kot drugje. Mar ni to dovolj zgovoren dokaz za to, da si kolektiv »Planina« vsestransko prizadeva čim bolj ustreči potrošnikom. Sicer pa, konec koncev kolektiv niti ni zainteresiran na ustvarjanju dobička. Tu naj tudi pomeno, da v podjetju doslej še nihče ni prejel premije.

Nekdanji uslužbenec H. G. dolguje 900 tisoč dinarjev. Ta dolg je nastal kmalu po razdelitvi matičnega mesarskega podjetja in sicer že pred leti. Da bo podjetje dolg izterjalo sodnim putem, pisec članka ni zapisal in torej podjetja dolžnik ni »okrog prinesel«.

Nepoučen bralec bi utegnil tudi sklepati, da gre za veliko količino pokvarjenega mesa, kot to piše pisec v članku. Hkrati pa to tudi povezuje z »dobičkom«, ki je »kljub takim izgubam nastal«. No, resnici na ljubo naj povemo, da se je v oddaljeni podeželski mesnici pokvarilo meso v skupni vrednosti 6 tisoč dinarjev.

In naj pristavimo svoje še k navedbam v članku o kraji konjskih repov in grive. Take stvari na sestankih sindikalne podružnice obravnavamo z željo, da prikažemo pojav — dasi je na videz manj pomemben — in način, kako se zoper to boriti. Podobno se dogaja tudi drugod in so za to organi, ki to raziskujejo in sodijo.

Mesarsko podjetje »Planina« v Celju dela v razmeroma težkih delovnih pogojih (neurejena predelava, skladišča in podobno, kar je podjetje »podedovalo« v starih zgradbah). Sanitarni organi seveda sproti opozarjajo na pomanjkljivosti in le-te podjetje tudi rešuje, če je le mogoče.

Sedaj je v gradnji nov obrat — predvsem za meso, ki bo po svoji zmogljivosti zadostil potrebam mesta in okolice. Nedvomno se bodo s tem še povečale možnosti izdelovanja mesnih izdelkov najboljše kakovosti. Potrošniki v Celju in okolici bodo tako v marsičem še bolj zadovoljni.

Torej teh nekaj podrobnosti smo navedli z željo, da bodo bralci »Delavske enotnosti« pravilno obveščeni o delu kolektiva »Planina« v Celju.

Opomba uredništva: Gornji popravek smo razumljivo objavili, zato da stvari postavimo na pravo mesto. Naš članek je bil napisan na osnovi zapisnika, za katerega smo bili prepričani, da predstavlja verodostojen dokument. Saj je podpisan od zato določenih tovarišev. To opozarja naše organizacije, da morajo biti pazljive pri sestavljanju zapisnikov.

SLABO IN DOBRO V POSTREŽBI

Večkrat govorimo in pišemo o dobri, hitri in kulturni postrežbi. Zal se človek marsikdaj razočara. Če na primer kje »hitro« dobiš pivo, ga dobiš največkrat le polovico vrčka, drugo so pene, cena je kajpada »solična« kot da je vrček polno natočen. Ali je to priplačno?

Cene, da cene. Te so različne. V gostinskih obratih v sosedni Hrvaški dobiš politrski vrček piva za 55 dinarjev, v Ptujtu stane takšen vrček piva »samo« 70 dinarjev. Le od kje tolikšna razlika?

V Rogasški Slatini si potnik brez denarja ne more pogasiti žeje z mineralno vodo. Mineralna voda iz vrčev je na razpolago le do 18. ure. Pozneje je pri enem izvirku takšen naval, da človek, ki se mu mudi, ne pride na vrsto. Čudna reklama za zdraviliški kraj.

Privlačnejša pa je tamkajšnja mlečna restavracija. S čašo oranžade ti postrežejo in zanjo plačaš samo 10 dinarjev. To je vredno posnemanja.

J. D. Ptuj

KJE JE SANITARNA INŠPEKCIJA?

Potrošniki, ki na ptujskem živilskem trgu kupujejo razne pridelke, se upravičeno vprašujejo, kje je sanitarna inšpekcija. Zadnji čas je naš trg slabo založen in cene narastajo. To je še nekako razumljivo. Nepravilno in neodpustljivo pa je, prodajati nezrelo ali črviso sadje. Kaj pravi na to sanitarna inšpekcija? Ptuiški potrošnik

ODGOVORI NA ?

PLAČEVANJE

R. F. Ribnica na P.: Gradbeno podjetje D. zaradi mraza ni dva meseca delalo, obljubilo pa je delavcem, da bo plačalo 60% plač. Čeprav je poteklo že nekaj mesecev, vendar še do danes niso ničesar izplačali. — **Odgovor:** Če je res, da so vas poslali domov z obljubo in zavezo, da vam bodo za čas prekinitve dela zaradi mraza plačevali 60% tarifno postavko, potem je podjetje dolžno obljubo izpolniti. Izpolnitev lahko iztožite seveda, če dokažete, da se je podjetje zavezalo zaradi prekinitve plačevati na omenjeni način. Podjetje je lahko tudi odškodninsko odgovorno, če vas je s takim izgovorom poslalo na tako imenovani »brezplačni dopust«. Tako ravnanje je namreč nezakonito, ker je delavec s takim pošiljanjem prizadet. Če ni dela, naj podjetje delavcu odpove, da mu na ta način zagotovi pravice, ki so dane državljanom za čas, ki niso v delovnem razmerju brez svoje krivde. Lahko torej uveljavljate napram podjetju odškodninski zahtevek, če dokažete, da izpolnjujete pogoje za pravice za čas nezaposlenosti. Za zaključek pa je potrebno tudi Vam postaviti vprašanje, in sicer: ali poznate svoj tarifni pravilnik? V njem je — oziroma mora biti urejeno tudi plačevanje v primeru prekinitve dela. Če bi dobro poznali tarifni pravilnik in njegov predpis o tem vprašanju, potem bi ne mogli nasesti obljubi, kajti o takem vprašanju se ne dajejo obljube, temveč se odloča v tarifnih pravilnikih. To je še posebno važno za gradbeno podjetja in takrat, ko je predlog tarifnega pravilnika razgrnjen, da o njem razpravlja delovni kolektiv, bi bilo treba načeti to vprašanje, če ga morda predlog ni imel. Torej nimate povsem prav, ko vso krivdo valite na »podjetje«. V njem ste zaposleni, ste član delovnega kolektiva in sodelujete pri upravljanju oziroma imate pravico do sodelovanja pri upravljanju.

O. D. Ljubljana: Iz katerega sklada naj plača gospodarska organizacija izreden dopust udeležencem letošnjih športnih grafičnih iger in kako plačujejo take dopuste »ustanove«? — **Odgovor:** Sredstva za plačila takih izrednih dopustov lahko gospodarska organizacija črpa samo iz tistega dela dobička, ki je namenjen za plače. Glede »ustanov« pa je vaše vprašanje močno neopredeljeno, ker ni mogoče razbrati, kaj pod tem pojmom mislite. Če gre za »ustanove«, ki posluje na podlagi proračuna in se plače obračunavajo po predpisih, ki veljajo za državne uslužbenke, potem se morajo gibati v okviru odobrenih proračunskih sredstev za osebne izdatke. Pri tem je upoštevati, da ima starešina pravico v letu priznati največ sedem dni izrednega plačanege dopusta in če ga prizna za take namene, potem lahko krije plače za tak izreden dopust iz proračunskih sredstev za osebne izdatke. Kajpak pa je delavec oz. uslužbenec izgubil možnost, dobiti še kakšen dan izrednega plačanege dopusta, če je izkoristil vseh sedem možnih dni.

NADOMESTILO PLAČE OB BOLEZNI

L. S. Zelenik: Ves čas boleznij prejemate nadomestilo plače vendar v tako različnih zneskih, da ne veste več, koliko plača pripada. — **Odgovor:** Za prvih sedem dni ste prejeli 80% nadomestilo, odtlej naprej pa stalno 90%. Osnova se v vsem tem času ni mogla spremeniti. Ta osnova je povprečje plač, ki so bile izplačane v zadnjih treh mesecih pred tistim mesecem, v katerem ste zboleli. V času, ko ste se zdravili v bolnišnici, ste morali prejemati delno nadomestilo, ki znaša 50% od pripadajočega nadomestila. Po povratku iz bolnišnice in okrevanja pa imate pravico do nadomestila v višini 90% od omenjene osnove.

DELOVNA DOBA

Ljubljana: V 18. letu starosti ste stopili v uk, da bi se izučili za trgovskega pomočnika. Ko pa je bilo treba v vajensko šolo, se je trgovec branil plačati vpisnino in šolnino in ker tega tudi starši niso zmogli, je učenje prenehalo. Zaposlili ste se v tovarni. Toda tu Vas niso hoteli prijaviti v socialno zavarovanje in sedaj imate težave za priznanje vse te delovne dobe. — **Odgovor:** Čas učenja Vam zaenkrat ne morejo všteti v delovno dobo. Čas zaposlitve v tovarni pa spada v delovno dobo. Za to priznanje ni potreben dokaz, da je bil nekdo socialno zavarovan. Odločilno je samo, ali je obstajalo redno delovno razmerje. To pa je bilo kot je mogoče razbrati iz vašega pisma.

PLAČEVANJE

V. M. Maribor: V podjetju za PTT promet plačujejo nočno delo tako, da povišajo za 12,5% A-tarifno postavko na uro? — **Odgovor:** Nočno delo se plačuje tako, da se tarifna postavka poviša za 12,5% za ure nočnega dela. Napaka v postopku pri podjetju PTT pa je, da poviša samo A-tarifno postavko. Kot je znano, je v tamkajšnjem podjetju tarifna postavka sestavljena iz treh delov tako, da vsi trije deli skupaj tvorijo — enotno tarifno postavko. Nemogoče je obračunavati nočno ali nadurno delo tako, da se vzame samo del tarifne postavke. Tako lahko ravna samo tisti, ki B in C del tarifne postavke izenačujejo z nekdanjimi raznimi dodatki, njen A del pa smatrajo za nekdanjo temeljno plačo. Različen tarifne postavke na omenjene tri dele pa ima namen, da jo je mogoče bolj prilagoditi objektivnim in subjektivnim elementom in okoliščinam. Sicer pa kot povedano je tarifna postavka enotna in ni dopustno jemati samo en del, druge pa zanemariti. Tak postopek je tudi nezakonit: je nasproten tarifnemu pravilniku in uredbi o plačah.

Tovarna steklenih izdelkov: Imate zaposleno delavko, ki je zaradi zmanjšane delovne sposobnosti zaposlena samo štiri ure dnevno. Nameravate deliti plače iz dobička, pa ne veste, po kakšni osnovi bi izračunali to plačo tej delavki. — **Odgovor:** Plače iz dobička se dele po doseženih uspehih pri delu. Najpogostejši način, ki ga uporabljajo gospodarske organizacije, je določanje teh plač po doseženih plačah, obračunanih po času in učinku. Zgrešena je praksa nekaterih, da plače iz dobička dele v razmerju napram — tarifnim postavkam, dočim je kar opravičljiv prejem omenjeni način. Če tudi vi delite plače iz dobička po doseženih plačah, potem boste tudi tej delavki priznali plačo iz dobička v sorazmerju s plačo, ki jo je dosegla v svojem delovnem času. Seveda pa ni dosežena plača edino merilo za priznanje plač iz dobička, kajti načelo je, da se upošteva doseženi uspeh pri delu. Ako je ta delavka kljub svoji zmanjšani delovni sposobnosti uspešna pri svojem delu, potem bi bilo kar prav, da se plača iz dobička prizna v večjem znesku kot pa bi jo dobila, če bi se ji določala samo po plači. Ako pa delite plače iz dobička po tarifnih postavkah, potem pa moremo reči samo to, da je tak način nepravilen, ker omogoča mnogo večje plače iz dobička tistim, ki imajo visoke tarifne postavke, dočim so običajno prizadeti najboljše delavci, ki so plačani po svojem doseženem učinku.

S. J. Črnci: O vsem, kar pišete v svojem pismu, je že odgovorjeno v 27. številki našega lista, ki jo sami omenjate. Dopolnjujemo ta odgovor samo z opozorilom, da tisti, ki so plačani mesečno, za dneve državnih praznikov ne dobijo nobenega »dopolnila«. Nadomestilo za državne praznike dobe samo delavci, ki so plačani na uro in ki bi sicer ne prejeli ničesar, ker so državni prazniki dela prosti dnevi. Če pa vam poleg čuvajške službe določijo še kakšna druga dela, ki ne spadajo v delokrog čuvaja, potem morajo seveda taka dela plačati posebej, ali pa spremeniti tarifno postavko, če se delokrog vašega delovnega mesta spremeni in poveča.

Tovarna usnja Slovenj Gradec: Zaradi uvedbe disciplinskega postopka, je bil osumljen delavec suspendiran. Po končanem postopku pa mu je bilo delovno razmerje odpovedano in sicer tako, da ste mu dali odpoved 5. februarja z enomesečnim odpovednim rokom, ki je začel teči z dnem, ko je bil izrečen suspenz. Vprašujete, ali ste pravilno izdali odpovedno odločbo, ker ste v odpovedni rok všteli tudi čas suspenza. — **Odgovor:** Če smo pravilno razumeli Vaše pismo, je odpoved posledica disciplinske obsedbe. Odpoved ste torej uporabili kot kazen. No, kljub temu, če je dal delavec povod za odpoved, odpoved ni nikdar kazen, temveč je način za redno prenehanje delovnega razmerja. Zato ste bili dolžni pri tej odpovedi upoštevati vse predpise, ki urejajo ta način prenehanja delovnega razmerja. Če ste dali delavcu odpoved 5. februarja, je začel odpovedni rok teči šele 1. marca tako, da je odpovedni rok iztekel z 31. marcem. Za veljavnost te odpovedi je tudi potrebno, da ste v odpovedni odločbi delavca poučili o tem, da ima možnost pritožbe na občinsko arbitražo za odločanje o odpovedi. Končno je priporočiti, da ste morali odpoved prijaviti posredovalnici dela. Torej ste nepravilno ravnali, ko ste v odpovedni odločbi odredili, da teče odpovedni rok z dnem, ko je bil delavec suspendiran. Očitno niste upoštevali, da s suspenzom ne preneha delovno razmerje in da se čas suspenza šteje v redno delovno dobo. Še nekaj ni možno razbrati iz vašega pisma. Domnevamo, da je odpoved sklenila disciplinsko sodišče. Za tak sklep disciplinske sodišče nima nobenega pooblastila in je torej nezakonit. Odpoved daje samo direktor podjetja, disciplinsko sodišče pa izreka disciplinske kazni, ne more pa se posluževati oblik in načinov za prenehanje delovnega razmerja. Če so bili izpolnjeni vsi pogoji za izrek disciplinske kazni odpusta, potem bi lahko sodišče izreklo odpust, kar pa seveda nima prav nič skupnega z odpovedjo.

Uh, kako je mrzla savska voda!

Ob uspehi anketi ljubljanskih Kliničnih bolnišnic

Predvsem pohvale
TODA GRAJE JE PREČEJ

Približno 45.000 bolnikov se letno zdravi v ljubljanskih Kliničnih bolnišnicah. Velika večina, 35.000 od teh, je socialno zavarovanih. Kdo ve kako se je vsak od njih počutil v bolnišnici? Zato, da bi dobil odgovor na to vprašanje, je Upravni odbor ljubljanskih Kliničnih bolnišnic izvedel anketo med bolniki, ki so se v letošnjem marcu zdravili in zapustili eno od ljubljanskih klinik. Družbeni organi zdravstvenih ustanov so se doslej pečali predvsem s finančnimi vprašanji in čeprav jim na tem področju še ne bo zmanjkalo dela, so vendar ponekod uvideli, da je njih dolžnost tudi neposredna srb za bolnike in bolnišnično počutje v bolnišnicah. Tako kot pred časom v Murski Soboti, so izvedli anketo tudi v Ljubljani. Predsednik upravnega odbora Kliničnih bolnišnic Jože Jurač, ravnatelj Korač, predsednik sindikalne podružnice Potočnik in zdravnik dr. Karo, so razgrnili pred nas rezultate ankete.

Anketne lističe so poslali 936 bolnikom na dom, s frankirano kuverto za odgovor, in kmalu so prejeli 796 odgovorov. Posledna komisija je odpirala kuverte, stopkovnjaki Zavoda za statistiko pa so anketo razčlenili. Predvsem so ločili štiri osnovne skupine vprašanih, ki so obravnavale: prvič, odnose zdravstvenega osebja do bolnih; drugič, kakšna je bila hrana; tretjič, kakšen je bil postopek pri sprejemu in odpustu iz bolnišnice; in četrtič, ali zavarovane, ve, kdo je plačnik in koliko stane zdravljenje.

Na ta vprašanja so odgovarjali delavci, uslužbeni, upokojenci, kmetje, gospodinjice in študentje, bolniki, ki so ležali od enega do več tednov ali mesecev v bolnišnici. Njihovi odgovori veliko povedo in so vredni razmišljanja. Velika večina je pohvalno odgovorila na vsa prva tri vprašanja, medtem ko je bil prisotnost, na četrto vprašanje, kdo je plačnik, odgovor neprimerno slab. Skoraj polovica bolnih ni vedela odgovoriti na to vprašanje.

Ustavimo se pri tem: to izpričuje izredno, kar premajhno zanimanje naših državljanov za socialno zavarovanje, oziroma da se mnogi ne zavedajo, kaj jim le-to sploh nudi. Res pa je tudi, da je marsikdo odgovoril tako, kot tudi zato, ker nam je, če se tako izrazimo, prišlo že v kri, da je to pravica, ki jo vsem delovnim ljudem naše domovine, zagotavlja naša socialistična skupnost in se zaradi tega ne vprašuje, kdo plača zdravljenje, kdo plača zdravljenje, bolnišnico itd.

Hrana, ugotavljajo zavarovanci, je dobra, čeprav je veliko pripomb na to, da dobivajo hrano hladno. V bolnišnici stoji slabe v paviljonskem sistemu in zato ni čudno, da se jim hrana ne bi ohladila med prenašanjem iz centralne (tudi prenamajhne) kuhinje do posameznih paviljonov. No, zdaj so naročili novo posodo iz Francije.

Tudi pripomb glede perila za bolnike je bilo dovolj in tako smo tudi tokrat v razgovoru s

tov. Juračem in Koračom zašli na finančno področje. Perilo kupujejo iz amortizacije. Glavna sestra zahteva perilo, zdravniški instrumente, šefi adaptacije... sredstev je malo in — perila tudi. Večina anketirancev je odgovorila, da sta odnos zdravstvenega osebja do bolnikov in način zdravljenja dober, postopek pri sprejemu in odpustu pa pravilen. Značilno je, da smo našli v odgovorih bolnikov, ki so ležali na onkološki kliniki, s tem pohvale in zahvale zdravstvenemu osebju, kar je nedvomno zasluaga zares toplega in požrtvovalnega ravnanja osebja z bolniki. Več pritožb je bilo na primer v mapi porodniške klinike, čeprav v glavnem le na račun kakšne drobne nepriljetnosti ali najmanjšega dela osebja. Ti odgovori tudi kažejo, da pacienti razumejo objektivne težave: da ni prostorov, da ni

kedrov, itd. Na ljubljanskih klinikah je namreč 130 sistematičnih mest nezasedenih in sicer predvsem zaradi nizke naravnosti in zares napornega dela.

Zato niti ni čudno, če neka LABORANTKA piše: »Zdi se mi, da je bilo strožno osebje preobremenjeno, zato ni moglo biti vse delo kljub prizadevanjem brezhibno opravljeno, čeprav je bilo opaziti tu in tam nedopustno površnost. Na primer, da se ne izvrši to kar naroči zdravnik.«

GOSTINSKA DELAVKA pa pravi: »Pri sprejemu in odpustu nisem opazila nič nepravilnega. Morda bi morala ostati še nekaj dni v porodnišnici, pa ni bilo prostorov, ker so fakale na postelje nove nosečnice. Vse to sem razumela. — P. s. Mnogi kramarji zaslužijo danes več kot zdravniki — tega ne morem razumeti.«

Prebrali pa smo tudi takšne odgovore:

NAMESČENKA: »Preveč selitve iz sobe v sobo in mnogo čakanja na posteljo.«

In spet DRUGA GOSPODINJA: »Nekatere pa sploh niso za ta bolnice. Prosila sem je za nočno posodo, pa mi pravi, če si se toliko potrudila, da si rodila, se boš še toliko, da boš šla na stran.«

STROJEPIŠKA: »Zdravniki slajni in prijazni. Nekatere strežnice pa so imele do nas slab odnos. Takšno je bilo splošno mnenje naše sobe.«

To so najostreje pripombe, ki smo jih lahko prebrali, vse ostalo pa so pohvale Kliničnim bolnišnicam. Iz odgovorov veje pravo razumevanje za objektivne težave in želja, naj bi odpravili vse subjektivne težave. Upravni odbor ljubljanskih Kliničnih bolnišnic je dobil vsekakor še eno sliko svoje ustanove, prebrčan: pa smo, da bo znal odstraniti tudi navedene pomanjkljivosti. Prav bi bilo, če bi izvedel anketo tudi o tem, kaj mislijo starši o zdravljenju otrok.

Tako, tovariš Resinovič vidite, da je Republiški zavod postopal zakonito. Drugo vprašanje je, ali je to tudi najbolj pravično. Se vedno se da razpravljati o omenjeni uredbi in čeprav ne zanikamo, da meja mora biti, bi vendarle kazalo spremeniti Uredbo v toliko, da bi dovoljevali zaokroževanje že tako kot je bilo rečeno v članku, oz. na omenjeni seji, kar tudi tovariš Resinovič navaja. Na Republiškem zavodu so nas opozorili, češ, če dovolimo zaokroževanje do 50 para, bo zopet prizadet tisti, čigar davčni cenaz znaša na primer 51 par nad določenih 50 dinarjev. Reklji so — morda pa davčna odmera ni pravilna; mogoče bi kazalo v takem primeru popraviti davčno odmero, mi, Zavod ne moremo nič.

Zdi se, da to ni rešitev, in da je zaokroževanje nekaj par navzdol boljša in bolj pravična rešitev.

Po sledi neobjavljenih pisem

40 para preveč

Nedolgo tega smo prejeli iz Herpelj pismo, ki ga je poslal tovariš Karel Resinovič. Dotaknil se je perečega problema, o katerem smo v našem listu že pisali in o katerem je še vedno veliko govora, saj vzbuja večkrat negotovanja in upravičene pritožbe. Poglejmo, če zares upravičene?

Tovariš Resinovič se sklicuje na članek, objavljen v 41. številki »Delavske enotnosti« iz preteklega leta in v katerem smo poročali o oktobrski seji Izvršnega odbora Zveznega zavoda za socialno zavarovanje. Že takrat so namreč razpravljali o učinku nove Uredbe o otroških dodatkih in ugotovili, da je še nekaj stvari, ki bi jih kazalo urediti. Nova uredba določa znatno ostrejši in tudi strožji imovinski cenaz, kar je marsikoga prizadelo. Zelo strogo določa davčni cenaz in na ta način uvršča upravičence v različne kategorije. Dogaja pa se, da je večših dohodek od kmetijstva obdavčen z nekaj par več, kot je predpisano za višjo skupino in — upravičenec je uvrščen v nižjo skupino, otroški dodatki, ki jih sprejema pa so znatno nižji.

Tovariš Resinovič v svojem pismu citira tale stavek poročila: »Nadalje so predlagali, naj bi izdali uredbo, po kateri bi bili okrajni zavodi pooblašteni, da sami odločajo o pravici na

otroške dodatke, kadar davek za kakšen dinar preseže maksimalno vsoto, pri kateri se zmanjšajo otroške doklade.« Potem nas tovariš Resinovič vprašuje, če je ta uredba že izšla, kajti tudi v njegovem primeru je tako, da je njegov davčni cenaz za 40 para previsok in je tako na temejju 50 dinarjev in 40 para uvrščen v B skupino. To odločbo mu je izdala podružnica okrajnega zavoda za socialno zavarovanje v Sežani, nakar se je on pritožil prvič okrajnemu zavodu, nato še republiškemu, citiral goraj primer, toda zaman. Njegovo pritožbo so zavrnili kot neutemeljeno. Odločil se je, da nam piše in mi smo mi po sledi njegovega pisma, da — Republiški

zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani. Tam smo poiskali njegov spis in nam pojasnili: Tovariš se res lahko upravičeno razburja, toda njegova pritožba je vendarle neupravičena, kajti tudi mi ne moremo ničesar ukrepati mimo uredbe. Videli boste, da je zavrnitev njegove pritožbe popolnoma zakonita. V Uradnem listu št. 1-56 je sprememba 35. člena Uredbe o otroških dodatkih (Uradni list 36-55) in sicer se sprememba glasi:

»Če ima upravičenec dohodek od kmetijstva, se mu odmeri dodatek, ki mu pripada po številu otrok in cenazni skupini, v katero je razvrščen v smislu 4. odstavka pod a) 34. člena te Uredbe, po naslednji lestvici:

Po številu otrok za katere pripada dodatek	Ce znaša davčni cenaz temeljne dohoda od kmetijstva do 50 dinarjev letno na družinskega člana	Ce znaša davčni cenaz temeljne dohoda od kmetijstva nad 50 — 150 dinarjev letno na družinskega člana
za 1 otroka	2.430 dinarjev	1.620 dinarjev
za 2 otroka	4.485 dinarjev	2.990 dinarjev
za 3 otroke	6.185 dinarjev	4.110 dinarjev
za 4 otroke	7.470 dinarjev	4.980 dinarjev
za 5 otrok	8.400 dinarjev	5.600 dinarjev
za vsakega nadaljnega	830 dinarjev	620 dinarjev

Torej vidimo, razlika je precejšnja. Naj še tu navedemo pojasnilo, posebne okrožnice Re-

publiškega zavoda za socialno zavarovanje v Ljubljani, ki pojasnjuje kolikajenje zgoraj navedene spremembe Uredbe o otroških dodatkih:

»Zaokroževanje zneska nad 0,50 izpod 0,50 dinarjev je nedopustno in se mora uporabiti navedena lestvica, čim presega davek na člana 5,01 dinarjev na davčni cenaz.« Z drugimi besedami, tudi 1 para je dovolj, da se prosilcu za otroški dodatek odmeri ta po drugi cenazni skupini.

Tako, tovariš Resinovič vidite, da je Republiški zavod postopal zakonito. Drugo vprašanje je, ali je to tudi najbolj pravično. Se vedno se da razpravljati o omenjeni uredbi in čeprav ne zanikamo, da meja mora biti, bi vendarle kazalo spremeniti Uredbo v toliko, da bi dovoljevali zaokroževanje že tako kot je bilo rečeno v članku, oz. na omenjeni seji, kar tudi tovariš Resinovič navaja. Na Republiškem zavodu so nas opozorili, češ, če dovolimo zaokroževanje do 50 para, bo zopet prizadet tisti, čigar davčni cenaz znaša na primer 51 par nad določenih 50 dinarjev. Reklji so — morda pa davčna odmera ni pravilna; mogoče bi kazalo v takem primeru popraviti davčno odmero, mi, Zavod ne moremo nič.

Zdi se, da to ni rešitev, in da je zaokroževanje nekaj par navzdol boljša in bolj pravična rešitev.

Ob štiridesetletnici Velikega oktobra

JULJSKE DEMONSTRACIJE

Velike demonstracije julija 1917 v Petrogradu so popolnoma podprle gesla boljševikov: »Nikakršnega zaupanja začasni vladil! Vsa oblast sovjetom!« Revolucionarno razpoloženje ljudstva je bilo vedno večje.

Odpor delavcev, kmetov in vojakov na fronti proti Začasni vladi se je krepil zaradi tega, ker vlada (v kateri so bili predstavniki ruske buržoazije, eserji in manjševiki) ni rešila niti enega problema; ni zagotovila miru, ni dala ljudstvu kruha in svobode.

V industriji so bile razmere zelo težavne. V maju je bilo zaprtih 108 tovarn, v katerih je prej delalo 8.700 delavcev. V juliju pa je bilo zaprtih že 206 tovarn, v katerih je delalo 47.754 delavcev.

Lakota se je selila v deželo. O njej so govorili celo kapitalisti. »Koščena roka lakote in bede bo zgrabila za vrat ljudske tovariše, člame komitejev in sovjetov« — so upali veliki tovarnarji in storili vse, da bi bila beda čim večja.

Zapiranje tovarn je izzvalo val stavk. V pokrajini Nižega Novgoroda je stavkalo dvajset tisoč delavcev. Tudi na vaseh je vzplamtelo revolucionarno razpoloženje množic. V začetku julija se je kmečka vstaja razširila v 43 gubernijah.

Vse to je vplivalo na vojske. Bežali so s fronte, ker niso vedeli za kaj se vojskujejo. V mesta je prišlo deset tisoč ubeglih vojakov. Na fronti so razpadali celotni polki. Komanda je spet uvedla smrtno kazni.

Revolucionarni val je zajel zlasti Petrograd. Po majskih demonstracijah se je večina tovarn pridružila boljševikom. Na njihovi strani so bile tudi tri vojaške enote. Boljševiki so zahtevali: »Odstranimo staro vladjo, vrzimo Kerenskoga!«

Armada je zgubila zaupanje v Začasno vladjo, toda v vojaških komite-

jih so bili eserji in manjševiki, ki so nasprotovali revoluciji.

Boljševiška partija je sploščala nasprotovanja ljudskim demonstracijam, ker je bila prepričana, da bi jih buržoazija rada izkoristila in v krvi zažidala ljudsko gibanje. Toda poziv petrogradske komiteja boljševikov, naj proletariati ne gre na ulice, ni mnogo pomagal. Delavci in vojski so napolnili petrogradske ulice in zahtevali: »Nikakršnega separatnega miru z Nemčijo! Nočemo nikakršnih razgovorov s kapitalisti!«

Boljševiki, ki so se pokoravali sklepi Partije in se niso pridružili demonstracijam, so često slišali, kako so delavci govorili: »Če jih ne bi osebno poznali, bi jih odrgli kot manjševike.«

Zaradi takšnega razpoloženja množic je boljševiška partija sklenila prevzeti vodstvo demonstracij. Na konferenci v Petrogradu so boljševiki sklenili, da bodo 17. julija organizirali mirne demonstracije delavcev in vojakov z geslom: »Vsa oblast sovjetom!« Lenin je poudaril: »Geslo: Vsa oblast sovjetom! — mora zmagati in zmagalo bo!«

V mirni demonstraciji je 17. julija sodelovalo kakih pol milijona ljudi. Zbrali so se pred Centralnim izvršnim komitejem sovjetov in zahtevali, naj komite prevzame oblast. Toda Izvršni komite je okleval. In ko je revolucionarna množica pričakovala odločne ukrepe Izvršnega komiteja sovjetov delavskih in vojaških odposlancev, je Začasna vlada privedla v Petrograd vojaške okrepitve.

Vojaštvo je začelo streljati na mirne in goloročne demonstrante. Ulice je pordečila kri delavcev in vojakov. Junkerji in drugi kontrarevolucionarji so 18. julija napadli redakcijo »Pravde« in tiskarno »Rad«.

Izvršni komite sovjetov delavskih

in vojaških odposlancev ni podprl demonstracij. Delegaciji revolucionarnih kronštadskih mornarjev je celo priporočil, naj mornarji odlože orožje.

Dne 20. julija je Začasna vlada izdala nalog za aretacijo Lenina in zahtevala, naj ga sodi posebno sodišče.

Istega dne je Začasna vlada razpustila vse vojaške enote, ki so sodelovale z boljševiki. Razpustila je tudi Izvršni komite sovjeta baltičskih mornarjev, ki je bil na strani demonstrantov. Uvedla je smrtno kazen za vojske in mornarje, ki so sodelovali v demonstracijah. Buržoazija je histerično zahtevala: »Oblast mora biti oblasti! Oblast je treba postaviti na svoje mesto in razpustiti sovjetje delavskih in vojaških odposlancev!«

Tako so bile demonstracije razbite. Partija boljševikov je prešla v ilegalo.

Pomen julijskih demonstracij je ogromen. Boljševiška partija se je še tesneje povezala z delovnimi ljudmi. Z lic eserjev in manjševikov so demonstracije vrgle lažno masko in pokazale, da so se v resnici povezali z buržoazijo.

Juljske demonstracije so odgovorile na osnovno vprašanje vsakega revolucionarnega gibanja, na vprašanje: V čigavih rokah je oblast? Odkrile so obličje Začasne vlade in dokazale, da je buržoazna in protiljudska. To so spoznali tudi tisti številni ljudje, ki so pred demonstracijami še simpatizirali z manjševiki in eserji.

Lenin je tedaj pisal, da je bilo gibanje v juliju zadnji poskus, da bi s pomočjo manifestacij omogočili sovjetom prevzem oblasti. »Od tega dogodka so sovjeti, to je eserji in manjševiki, ki so imeli v njih glavno besedo, dejansko predali oblast kontrarevoluciji, na čelu katere so kadeti, ki jih podpirajo eserji in manjševiki. Sedaj v Rusiji ni več mogoč miren razvoj revolucije, zgodovinsko gledano se vprašanje — kaj postavlja takole: Ali popolna zmaga kontrarevolucije ali nova revolucija?«

Delavci, vojniki, kmetie in mornarji so se odločili za revolucijo.

(iz »Glasa Rada«)

Ob popisu in opisu delovnih mest v tovarni koles »Rog« v Ljubljani

Brez ali s sodelovanjem kolektiva?

V tovarni koles »Rog« v Ljubljani je bil popis in opis delovnih mest, kot ena izmed najvažnejših priprav za analitično oceno, sodelovanje pri delu in da bodo mogli družbeno vrednotiti opravljeno delo.

Obeti sindikalnih odbornikov, da bodo na posebnih seji razpravljali o analitični oceni delovnih mest, o njenem smislu, o dosedanjem poteku popisa in opisa delovnih mest, pa nam zagotavljajo, da bodo v »Rogu« to zamujeno nadomestili in za analitično oceno dela zainteresirali ves kolektiv.

Peter Dornik

Za v bodoče mislajo — seveda — da bodo dobili investicijsko pomoč — zgraditi še predilnico. Računajo, da bi imela nova predilnica zmogljivost 18.000 vreten in da bi letno izdelala 2.000 ton česane in stanične preje, ki je naš trg tako hudo pogošča. Če bodo ta načrt uresničili bo spet 250 Kraševcev dobilo delo.

Proučevanje tehnološkega procesa proizvodnje in posameznih oddelkov, oziroma v podjetju kot celoti, proučevanja o izkoriščanju časa in materiala, nadzor in smotnejše spremljanje stroškov preko delovnih nalogov oziroma spremljanje stroškov na vsakem delovnem mestu in podobno so vodstvo podjetja opozorila, da mora v marsičem spremeniti organizacijo dela, oziroma, da mora delo in delovna mesta v nekaterih oddelkih drugače organizirati. (V lakirnici na primer, kjer je bilo v bistvu enako opravilo, to je lakiranje, porazdeljeno na dve delovni mesti in med štiri delavce, so ti dve opravili združili v eno delovno mesto; pri prejšnjem razporeditvi dela, — ki je trenutno še v veljavi, določen pa je še rok, da se morajo spremeniti — ni bil delovni čas zaposlenih smotno izkoristiti, če pa so ga polno izkoriščali, so ga izkoristili marsikdaj na račun kakovosti izdelka; pri brigadnih okvirjih so na primer ugotovili, da kabine niso niti polovico izkoriščene, zato ker je kvalificirani delavec izgubljal čas s pripravljalnimi deli in zato so mu dodali ne-kvalificirano pomožno moč, ki mu pripravila dele koles za brigante; v grupni montaži so z določenimi izboljšavami, na katere jih je opozoril študij gibov in časa, povečali učinek dela za 20 odstotkov; v toku pa je reorganizacija dela v montaži — tok montaže bo tekel v obratni smeri kot sedaj, zato da bodo racionalneje izkoristili majhen prostor.)

Prihod iz posamične na serijski način proizvodnje, reorganizacija iz administrativno-upravnih in tehničnih vidikov je torej terjala drugačno organizacijo shemo podjetja, drugače porazdeljene pristojnosti. Prav to pa je varovalo komisijo za analitično oceno delovnih mest oziroma za sedanjim popis in opis delovnih mest pred shematičnim preprospanjem tistega pravilnika, kot se marsikje storili. Komisija za opis in popis delovnih mest je namreč morala upoštevati način bodoče proizvodnje.

S prehodom iz posamične na serijsko proizvodnjo so morali v podjetju skrbno proučiti proces proizvodnje in organizacije dela in zato se niso smeli naložiti na obstoječi tarifni pravilnik oziroma na dosedanje razporeditve delovnih mest, opisano v tarifnem pravilniku. Popis in opis delovnih mest kot prva faza analitične ocene dela pa je s svoje strani nedvomno ugodno vplival na še skrbnejše proučevanje delovnih mest, če ne drugače, vsaj iz vidika, da je delo na določenem prostoru zdravju škodljivo ali ne, kakšno znanje oziroma izobrazbo terja in podobno.

Z administrativno-formalne strani so v »Rogu« sicer uspešno zaključili popis in opis delovnih mest. Vendar, če uspešnost te akcije ocenjujemo s stališča, ali je kolektiv kot celota dovolj seznanjen s smislom analitične ocene dela, potem bi skoraj smeli zapisati, da so opravili le polovico naloge, da so šele na pol poti. Zakaj trdim to?

Izvršni odbor sindikalne podružnice in delavski svet podjetja nista na primer doslej na nobeni svoji seji posebej razpravljala o smislu analitične ocene delovnih mest, oziroma o poteku dosedanjega popisa in opisa delovnih mest, oziroma ali je le-ta pravilno potekal. Delavski svet je sicer razpravljala o analitični oceni dela, toda le tedaj, ko so izšli predpisi o popisu in opisu delovnih mest. Več se je s tem ukvarjal upravni odbor podjetja. Izvršni odbor sindikata pa — nič.

Iz razgovorov s nekaterimi sindikalnimi odborniki je moč razbrati, da si tudi sami pravzaprav niso čisto na jasno o smislu in pomenu analitične ocene. Pravijo, da so dobili v tej smeri tudi premalo pomoči od višjih sindikalnih vodstev, ki so blizu izvoru informacij. (Namen izvršnega odbora pa je, da bo te dni na razširjeni seji razpravljali o nalogah v drugem polletju in tudi o analitični oceni dela.) Iz teh razlogov

sindikalna podružnica tudi ni sklicala sestankov članstva in na njih razjasnila, kaj si obetamo od analitične ocene, kakšno stališča mora zavzeti sindikat in kako naj delo poteka. Zato sindikalna podružnica tudi ni bila dovolj pozorna na to, da so ankete liste izpolnjevali samo uslužbenci podjetja, moštvi in predelavci, ne pa tudi vsi delavci.

Iz razgovorov s posamezniki v »Rogu« je moč razbrati, da so v podjetju pozabili na sodelovanje kolektiva pri tako važnem opravilu, posamezniki pa da so ga morda celo podcenjevali. Kako naj si sicer človek razlaga te trditve: delavec, ki dela v akord, lahko vendar v anketni list zapiše samo to, kar mora delati in nič drugega... Nekateri delavci se komaj znajejo podpisati, teh stvari ne razumejo, opis dela je vendar stvar tehnologov...

Res, če sindikalna organizacija oziroma člani delavskega sveta in upravnega odbora oziroma upravno vodstvo podjetja o tem z delavci ne razpravljajo, če jim niso pojasnili smisla analitične ocene delovnih mest, potem res ni moč pričakovati tistega sodelovanja vsega kolektiva pri tako važnem opravilu kot je nujno zaželeno. Takšno ravnanje pa je slabo in to je velika pomanjkljivost. Delavec, ki sicer dela v akord in opravlja določeno naročeno delo, lahko ob izpolnjevanju anketnih listov opozori na določene pomanjkljivosti, na to, da je recimo ta ali oni stroj napak postavljen, da ne dobi pravih časovnih materiala in podobno, skratka, da bi lahko delo na njegovem delovnem mestu ali oddelku drugače organizirali.

Nedvomno so tehnologi in strokovnjaki poklicani proučevati tehnološki proces proizvodnje in organizacijo dela, kajti za to so plačani. Toda v dobri meri lahko store to tudi delavci, če jih opozorimo na določene koristi, ki jih bodo

imeli sami, oziroma podjetje kot celota. S stališča plačne politike namreč ni mogoče pričakovati koristnih sadov, če pri analitični oceni delovnih mest ne bi proučili organizacije dela, ugotovili vrednost dela na posameznem delovnem mestu, če ne bi za to zainteresirali prav vsakega člana kolektiva. Zato zapišimo še enkrat to, kar smo že zapisali v našem listu: »Temeljno pravilo sindikatov je v tem, da temeljito in vsestransko razjasnijo delovnim kolektivom smisel analitične ocene delovnih mest in da jih

orientirajo na poznavanje ključnih problemov okrog tega dela, tako da bodo znali uspešneje sodelovati pri delu in da bodo zmogli družbeno vrednotiti opravljeno delo.

Obeti sindikalnih odbornikov, da bodo na posebnih seji razpravljali o analitični oceni delovnih mest, o njenem smislu, o dosedanjem poteku popisa in opisa delovnih mest, pa nam zagotavljajo, da bodo v »Rogu« to zamujeno nadomestili in za analitično oceno dela zainteresirali ves kolektiv.

Peter Dornik

ZAPISKI O DELU KOLEKTIVA TEKSTILNE TOVARNE V AJDOVŠČINI

Nad povprečjem

Štiri ure sem bil med kolektivom Tekstilne tovarne v Ajdovščini. Iskreno smo se pomenovali o uspehih kolektiva in tudi o pomanjkljivostih.

Današnja Tekstilna tovarna v Ajdovščini je majhna, vendar je njen prispevek h gospodarstvu precejšen. Letni bruto produkt znaša 1 milijardo 200 milijonov dinarjev. Ustanovitev tovarne je pomemben prispevek h gospodarski moči vse naše skupnosti, še pomembnejši pa je za industrializacijo teh krajev, ki doslej skorajda niso poznali industrije. Tovarna je bila ustanovljena l. 1948. Stroje, znesene iz vseh vetrov, ki so jih odstopile druge tekstilne tovarne so namestili v poslopih bivše predilnice, ki so jo Italijani že leta 1932 opustili. Stroje, ki so jih druga podjetja izločila, so tu sami popravili in pod večimi rokami pridnih tkalcev tečejo kot da bi bili novi.

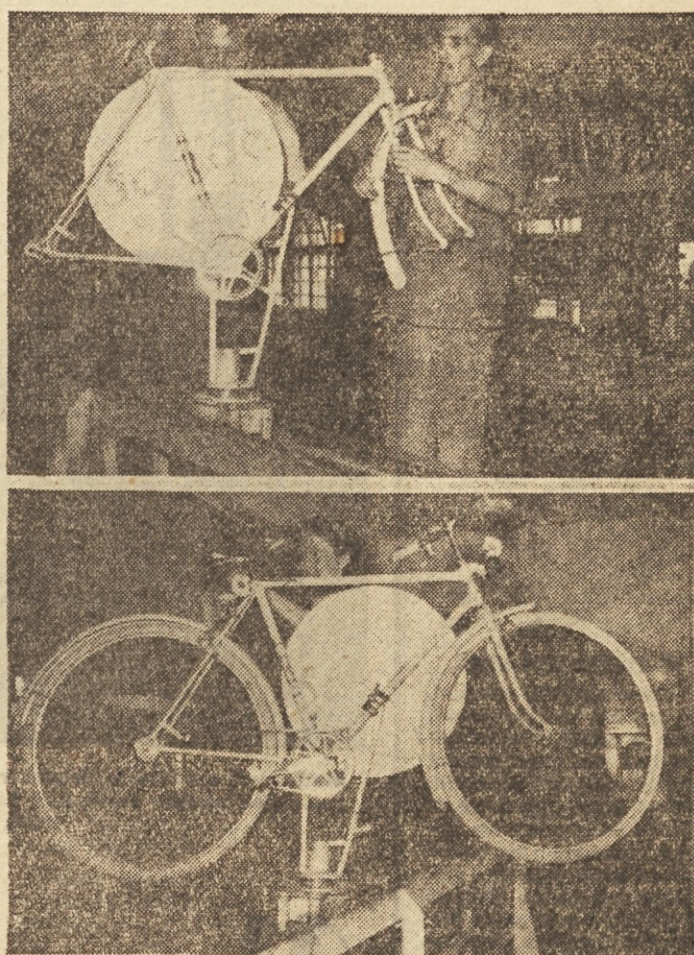
Tekstilna tovarna v Ajdovščini ima, kot smo dejali, stare stroje. Toda glede notranje ureditve in proizvodnih uspehov je enakovredna dobrušemu delu velikih podjetij pri nas. Že v začetku smo povedali, kakšne uspehe je kolektiv dosegel v teh nekaj letih glede izkorišča-

nja strojev. Svoj obstoj je s tem nedvomno opravil. Razen tega, da je uspel kolektiv izdelati iz leta v leto več blaga in bolje izkoristiti stroje, je tudi izboljšal kakovost svojih izdelkov. Od tujih kupcev, ki jim pošilja blago, dobiva pohvale.

Za v bodoče mislajo — seveda — da bodo dobili investicijsko pomoč — zgraditi še predilnico. Računajo, da bi imela nova predilnica zmogljivost 18.000 vreten in da bi letno izdelala 2.000 ton česane in stanične preje, ki je naš trg tako hudo pogošča. Če bodo ta načrt uresničili bo spet 250 Kraševcev dobilo delo.

50.000 kolo na montažni cesti

V montažnem oddelku tovarne koles »Rog« v Ljubljani je bilo v soboto zjutraj tako kakor po navadi, vsaj navidezno tako. Delavci in delavke so hoteli sestavljati kolesa, hoteli kot vsaki drugi dan. Ni šala, sestaviti iz deset in deset delov 100 do 130 koles v osmih urah, toliko kot jih sestavljajo te dni. Pravi-

Tokrat smo združili dva posnetka iz montažnega oddelka tovarne »Rog« v Ljubljani. Na prvem vidite monterja Sinkovca, ki je pravkar pritril okoli 50.000 kolesa na voziček za vpenjanje. Usmerjevalec Ambrožič je tedaj od neke iz pisarne prinesel lepo izpisan letak in ga pritril na ogrodje. Sinkovec je bil malo napoti, vendar... Če bi objavili še ostale posnetke montaže, bi nastal kar cel filmski trak. Zato si poglejte na spodnji sliki Zinko Zivicevo, ki je pravkar namestila sedež in za nameček kolo še takole okrasila.

Delovni praznik kolektiva tovarne koles »Rog«

50.000 kolo na montažni cesti

Minut. Tehnični vodja tovarne, tovarniš Zelenka, je bil že nekako nestrpen.

»No, fantje, kdaj?«

»Se pet jih je pred njim, je odgovoril Sinkovec. «Čez deset minut.

Minute so tekale. Vozičke za vpenjanje okvirjov so delavci pomikali drug za drugim. Ta je pritril volan, drugi sedalo...

Usmerjevalec Ambrožič je pritekel od neke iz pisarne. V rokah je držal karton z lepo izpisano številko 50.000. In tedaj, ko je Masten privil vodilne ležaje na ogrodje in ga je vzel v roko Sinkovec ter ga pritril na voziček za vpenjanje okvirja, je Masten privezal nanj karton. Sinkovec je s prav takšno hitrijo kot doslej, mogoče le z malo večjo nervoznostjo vgradil na ogrodje vilice, pritril blatnike in potisnil voziček naprej, Petru Strelu. Ta je privil na ogrodje koles in pritril blatnike. In spet je voziček stekel proti Puppisu. Ta je uravnil zadnje kolo in namestil verigo. Zinka Ziviceva je namestila na ogrodje krmilo, sedež in pedala... Stiri najsta delovna operacija. Nekdo je še pritril verižni skitnik, pred njim in zadnjem zavoro. 50.000 kolo, ki so ga imeli ta dan v mislih vsi, vsi delavci tovarne »Rog«, predvsem pa delavci montažnega oddelka, ki so ga sestavili, so potlej prepeljali do kontrole montaže, potem so ga pregledali še v kontroli komercialne in okrašenega zapeljali k stoterim kolesom v montažnem oddelku, stoterim, ki jih bodo te dni spet poslali v trgovino.

P. D.

Nabiranje zdravilnih zelišč

Se lahko izkoristite priliko za nabiranje:

CVETJA: bezga osutega, bežga s peclji (100 din), rdeče detelice, bele detelice, žolčevine in lipe.

LISTJA: šmarcnice, ozkolistnega trpčica, pekoče koprive, lapuha, gozine jagode, pelina, brezga, melise, grenke detelice, volčje češnje ali beladone in listje navadne platicne ali hribske rese.

RASTLINE: kravagca mlečka, materine dušice, ženikija, gosje trave, navadne platicne ali hribske rese, njivske mahe, njivske preslice, pitčje kaše, vodne kreše, melise, kurjih črev, kopitnika, zdravilnega jetičnika.

LUBJE: krhlike, divjega oreha, češminovih korenin.

KORENINE: šmarcnice, baldrijana in ženikija.

SEME: jesenskega podleska, suhe gobe — TURČKE PLACUJE GOSAD PO NAJVIŠJIH DNEVNIH CENAH!

Cene lahko dobite pri vaših kmetijskih zadrugi ali pri GOSADU Ljubljana, Prečna ul. 4.

NOTRANJNI TRANSPORT

je mogoče izboljšati tudi v starih tovarnah

(Nadaljevanje in konec)

V 24. številki z dne 7. junija 1957 smo objavili prvi del tega sestavka. Zavoljo pomanjkanja prostora objavljamo nadaljevanje v tej številki.

Proučimo sedaj resnične pomanjkljivosti starih poslopij. Horizontalni transport preprečujejo tele stvari: Prostor med podporinimi stebri je preozek in zato je prehod težji. Vrata so večinoma ozka, delavnice so ločene s številnimi predelnimi zidovi. Vertikalni transport je oteženo zaradi tega, ker dvigala počasi delujejo, ker je njihova nosilnost majhna ali ker niso pravilno razporejena. Izkoriščanje gornjih nadstropij je oteženo tudi zavoljo tega, ker je nosilnost ali premajhna. Dohodi za sprejem ali razpošiljanje blaga so slabo razporejeni in zavoljo tega je tu gneča reden pojav.

Omenjene težave nastajajo dostikrat zaradi nesmotnega izkoriščanja prostorov.

NE ODLAŠAJTE Z UKREPI

Neko podjetje je za svoje pisarne in osrednje skladišče uporabljalo stara poslopja, ki so jih nekaj zgradili za skladišča. Pritličje je bilo visoko 6 metrov in torej prav pripravnost za skladišče in tudi za pisarniške prostore. Podjetje je sklenilo zgraditi nova poslopja, toda ko so proučili, kako so izkoriščeni prostori in kako naj bi uredili transport po sodobnih metodah, so ugotovili, da ni treba zidati novih poslopij, temveč da lahko celo opustijo nekatere lokale, ki so jih prej vzel v najem zaradi splošnega pomanjkanja pisarniških in drugih prostorov.

Tesni prostor za nalaganje in razlaganje materiala je prav tako težaven problem. Toda če upoštevamo, da so številna podjetja zmanjšala svoje zaloge v skladiščih in da so podirali zidove do dohodov, potlej so našla takoj boljšo rešitev za nalaganje in razlaganje materiala.

Marsikdaj je notranji transport otežkočen zaradi nepotrebnih naprav, ki stoje tamkaj brez haska, na

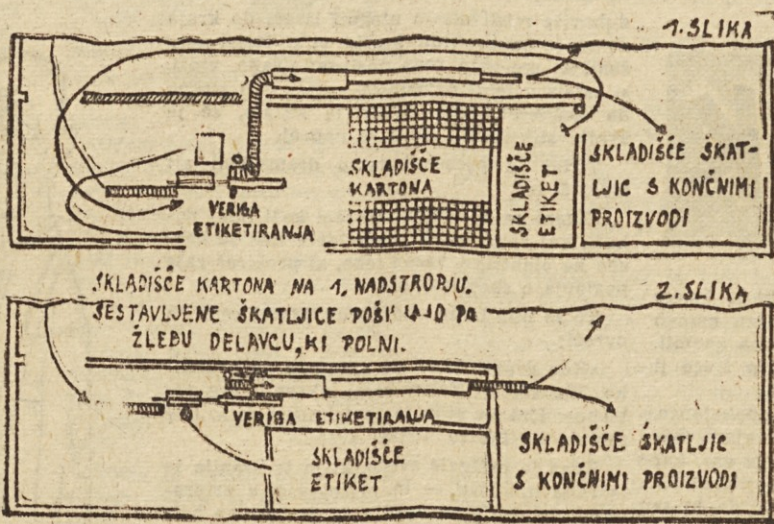
primerov zaradi kotlov, dvigal in podobnega.

Položaj tal je prav tako lahko prepreka za boljši transport. Če bi jih obložili s litimi železnimi ali jeklenimi ploščami, smo s tem že omogočili prevoz materiala s sodobnejšimi prevoznimi sredstvi. Cenejše je, prebiti nekaj odprtin v zidu, kot da povečamo dolžino transportne poti s tem, da vozimo material skozi vrsto vrat.

Transport med nadstropji lahko moderniziramo z dvigali, kar nas malo stane in sicer ne samo z namenom, da povečamo njegovo zmogljivost, temveč, da uvedemo tudi avtomatično delo in sicer s tem, da ljudje ne »spremljajo« tovorov. S tem prihranimo izdatke za transportne delavce v prostorih, kjer prej nismo imeli dvigal.

V vsakem primeru in v vsakem poslopiju so različne možnosti za izboljšanje transporta. Rešitve so različne, vendar ima vodstvo podjetja pri vsem tem zadnjo besedo.

Omeniti velja še nekaj stvari v zvezi s koordinacijo proizvodnih operacij in celovitostjo notranjega transporta. Neenak utrip posameznih strojev nujno zahteva posredne rezerve in zavoljo tega izgubljammo čas in prostor. Velika oddaljenost delovnih mest podaljšuje transport

OB DNEVU VSTAJTAMO

KOROŠKO
GOZDARSKO
PODJETJE
SLOVENJ GRADEC

Oglejte si **II. jugoslovanski izvozni sejem**

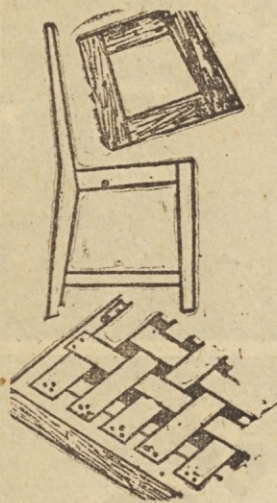
NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU V LJUBLJANI
V ČASU OD 3. DO 11. AVGUSTA LETOS

Za obisk sejma izkoristite
25% popust na železnici.

Razstavljeni bodo največji vzorci varkovrstnih izvoznih predmetov iz vseh industrijskih panog jugoslovanske proizvodnje.

Na ta sejem so vabljeni številni inozemski interesenti. Vabimo tudi vas, oglejte si to reprezentančno izvozno blago, ocenite ga, izbirajte, sklepajte nove kupce.

Ali že veste?

Stari in novi stoli

Doma ste našli star stol, ki ga ne morete rabiti, ker je sedež že preveč izrabljen. Toda tudi tak stol boste lahko popravili. Sedež lahko napravite iz deske ali pa namesto deske vzamete ustrezajoč okvir, preko katerega pribijete konopljine trakove. Pri delu boste razen konopljenih trakov potrebovali še žeblice, s katerimi boste trakove pribili na okvir.

Topi svinčniki

Prav gotovo ste se že večkrat jezili, ko ste nenadoma opazili, da vam je svinčnik top. Pri roki nimate noža, da bi ga priostriili. Posebno ostrilo (glej sliko) vam bo v takih primerih zelo dobrodošlo. Napravite si ga lahko sami doma iz tanke desčice, na katero pritrdite kos smirkovega papirja.

Čopič za britje

Čopič za britje spada med tiste predmete, ki jih rabimo vsak dan. Kadar pa je čopič nov, se kaj redno zgodi, da se posamezne ščetine preveč razprostirajo in začnejo odpadati. To lahko preprečimo. Vzamemo kos tanke vrvice in čopič na spodnji strani (v dolžini 2 do 3 cm) močno ovijemo. Naj povemo še to: tako si pomagajo tudi sobosilkarji. Zakaj jih torej ne bi posnemali.

Sredi meseca julija je priplul v koprsko pristanišče sesalni bager Peter Klepec, ki je začel poglobljati morsko obalo, kjer bodo lahko pristajale prekoceane ladje z 10.000 tonami nosilnosti. Na sliki vidite del koprške obale.

Na svidenje, Krvavec

Sonce se je nagnilo čez poldan. Ob majhni gozdni poseki, tik ob novozgrajeni cesti, so udarjali krampi in opate. Ni se več poznalo, da so to še pred dobrim tednom rasla drevesa. Gozdna poseka je naglo spremenila svoje lice. Oznojen delavci so za trenutek prenehali delati, se ozirali navzgor v hrib, kjer so še včeraj rasle košate smreke. Danes jih ni več. Posekali so jih. Ne samo smreke, vse drevice, prav vse, kar jim je prišlo pod roko, vse so posekali. Morali so. Kako bi sicer drugače napravili traso za bodočo žičnico na Krvavec. Po strmi cesti je prisopihal

starejši možki. Poiskal si je kosček senca, se vsede, in začel pogovor:

»Doma nisem vzdržal. Na vsak način sem hotel videti, kaj je z novo cesto. Menda jo vendarle niso nalivili poškodovani!« sem dejal ženi, preden sem odkolovratil z doma. No, pa je kar dobro prestala naliv.

S palico je dvakrat potikal po zaprašenih čevljih, nato pa nadaljeval:

»Pa ste jo res hitro zgradili. Kdo bi si mislil, da bomo namesto kozje steze imeli zdaj tako lepo cesto. Ko bo žičnica stekla, potem šele...«

Beseda mu je zastala v grlu. Vstal je in se odpravil nazaj v vas, Marsikaj mu je tokrat rojilo po glavi. Ko je korakal po lepi, novozgrajeni in speljani cesti, je venomer na glas mrmral. »To pa, žičnica pa!«

Ze sedaj gre skozi te vasi veliko turistov. Največ pozimi. Smučarjev. Pejajo se s kolesi, motorji, avtomobili. Potem pa na Krvavec. Pot je dolga. Kar krepko moraš stopiti, če hočeš, da ne zapraviš večine izeta same za hojo. Utrujen prideš na vrh. Zaželiš si čaja. Kaj čaja, prostora, da se odpočiješ? Ne bo nič. Prijatelj. Dom je poln. Prepričan si, prišel. O, pač, tam je nekdo vstal. Kot bi te nevihta podila, se zapodiš proti stolu in se vvedeš, nato pa spet čakaš...

Zdaj tega ne bo več. Izletniki se bodo pripeljali do izhodiščne točke, nato pa z žičnico na Krvavec. Tam gori pa smuči na noge in že gremo na veliki Zvon.

Toda v Cerkjah bomo morali misliti na marsikaj. Ne bi bilo napak, če bi ceste temeljito popravili in jih asfaltirali, si zgradili v Gradu hotel, saj primerno zgradbo že imamo. O, seveda promet bo postal vse večji. (Menda bomo morali celo misliti na enosmerni promet.) V

hribe bodo začeli hoditi tudi starejši ljudje, tudi tisti, ki le s težavo stopijo višje, kot je kakšna »krtina«. Modrovanja niti ne konca ne kraja. Morda bi naš znanec zgrešil domov, da ga ni opomnil starejši vnuk, ki mu je veselo zaklical: »Ja, oče, kam pa greš?«

Cerkijani že vedo, da se bo z žičnico marsikaj spremenilo. Skozi njihovo vas bodo prihajali novi in novi turisti. Odpreti bo treba novo gostišča in uslužnostne delavnice, kjer bodo večje roke kos vsakršnim okvaram, na avtomobilih, motorjih in ne nazadnje na kolesih (saj bo teh prevoznih sredstev prav gotovo največ).

In prijatelji prirode? Krvavec je tik pred Ljubljano. Okoli 25 kilometrov, konkor so Cerkije oddaljene od Ljubljane, lahko prevozi poprečen kolesar v eni uri in pol. Lepa cesta je brez večjih vzponov, prijetno je spejlanje med prijaznimi gozdici. Tistim ljubiteljem naših gor, ki pa jim »sapa« ali »srce« ne pusti hoje navkreber, pa bo prav gotovo ustregel graditelj žičnice, SAP-Turist biro.

Žičnica na Krvavec zdaj ni več prazno govornice. Planine bomo približali delovnim ljudem in upajo, da bo to prav kmalu, morda še letos. Kdo ve?

Ob zgodnjem poletnem jutru stojijo ob bregovih naše viju-gaste in mirne Ljubljane ribiči in namakajo svoje trnje v vodo. Trdno upajo, »da bo kaj prišlo«. Med njimi je tudi marsikak »črni ribič«, ki skriva ribiško vrvico v travo, ko koga zasliši.

Odpekljali smo se s Spice, iz čolnarne, v lahkih tihih kajakih proti Podpečem. Nikamor se nam ne mudi. Počasni plujemo, srečujemo rane nedeljske izletnike, sprehajalce v še meglenem jutru, se veselimo množice vodnih ptic. Vidimo vse od čapljice pa do smešnih regeljcev, ki se prevračajo v travo, ko koga zasliši.

Nad mostom pri Preserju se malo odpočijemo, nato pa odplujemo naprej proti Vrhniku. Pod mostom prenesemo čolne preko plitvine in zavijemo v Malo Ljubljano. Ustavimo se pri izviru, pri Velikem Močilniku, še lepše pa je, če se pri-peljemo v Retovlje. Razpemo šotor, skuhamo si večerjo in posedimo ob ognju. Premišljujemo o naši znanci Ljubljani.

Kako dolgo pot je napravila ta reka, preden se je pojavila v teh značilnih izvirih? Od kod se stekajo vse te vodne množine in kaj vse je ustvarila ta voda v podzemlju, kajti Ljubljana je šolski primer kraške reke-potokalnice — Ljubljana ima troje povirij. Izvira na treh krajih precej oddaljenih drug od drugega.

Prvi izvir je jugozahodno od Loškega Snežnika in pod Nanosom. V preteklih geoloških dobah si je ta voda izdelala tako mogočno Postojnsko jamo. Vodi, ki ponika tod so jamarji sledili že precej daleč v podzemlje. Pivka se pokaže na dan spet na Planinskem polju pod Gradom, zdaj kot Unica.

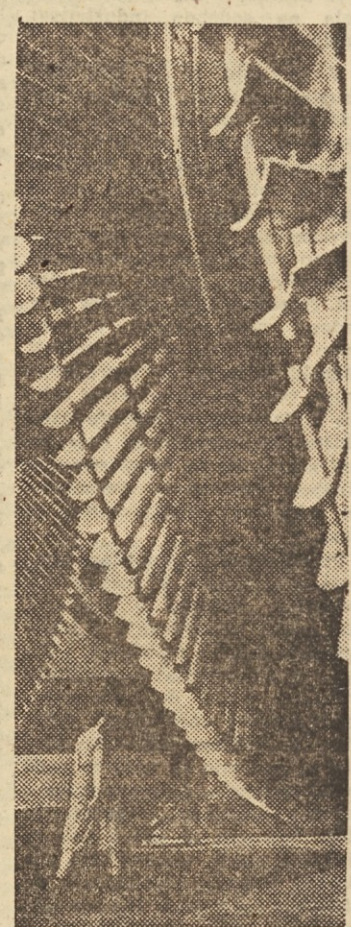
Drugo povirje je — na severni strani Loškega Snežnika nad Prejdom in na Loškem polju, kjer Trbušnica in Obrh zbirata vode, ki poniknejo v manjša a zanimiva jama Globino. Ta voda izvira kot Obrh Stržena na Cerkniškem polju oziroma Cerkniški dolini. (Ostali kraški izviri dovajajo vode s kraške Bloške planote. Te vode teko tudi skozi prelepo Križno jamo).

Sredi doline izgine del vode in si verjetno izbere kar najkrajšo pot na Barje, proti izvirov hladne Bistre. Drugi del vode pa si hoče ogledati še podzemlje v jami Karlovi in se pokaže na svetlo kak kilometer proč v Zelških jamah. Kot Skočjanska voda teče preko prelepe kotline Skočjan. Tkalca jama to vodo pogoltni in jo usmeri na Planinsko polje, kjer jo srečamo kot del Unice v jami pod Gradom, del pa kot Malenščico v izviri v Malnih, nadelež proč od jame.

Lenobna Unica se nato vije preko Planinskega polja, izgine v rešetastem obrobju in na kraju v ponorih Pod stensami. Lahko jo vidite le še v globoki jami Gradaščici pri Logatcu in kot Ljubljano v izviri ob Ljubljici, Retovlja do Močilnika. Pri Logatcu se podzemnim vo-

dam pridruži še Logašica, ki ponikne v ponoru Jaški. Kot tretje izvorno področje pa lahko smatramo povirje zanimive Hotenke pri Hotedršci, in potokov pri Rovtavi in Petkovcu. Slednji teko v Hribski potok na Vrh-niki.

Izkazalo se je, da teče ta voda tudi v izvire Ljubljane na Vrhniku. Ta voda teče ob visokih vodnih stanih na Planinsko polje in izvira v severno zapadnem kotu pri Grčevcu ter ponikne skupaj z Unico Pod stensami. Ob nižjih vodostajih pa se pod zemljo priključuje Unici in teče z njo na Barje. Tako zopet smo pri naših izviri. Videli smo od kod vse ta voda, kje potuje.

Takle je pa rotor parne turbine »SVK — 150«.

Nikoli ne bi dopustovala

Če bi v ljubljanski Kartonažni tovarni vprašali delavke ali bi lahko šle na dopust, če ne bi tovarna imela svojega počitniškega doma, tedaj bi dobili odgovor: ne! Kajti le težko bi letovale ob morju za 250 dinarjev, kolikor pravzaprav stane celotna oskrba v domu v Fiesi.

V sami zgradbi, ki so jo temeljito preuredili s prostovoljnimi delom je zdaj 7 sob, v vsaki sobi pa 6 postelj. Saj je njihov delovni kolektiv številni in marsikdo bi se rad spočil ob morskem obali. Na terasi za domom bodo že letos postavili deset šotorov in tako povečali zmogljivost letovališča. V načrtu pa imajo, da bodo

že v prihodnjem letu napravili betonsko ploščo in zgradili praktične lesene kabine, ki jim bodo služile kot spalnice. Polno imajo še dela, napeljati je treba vodovod, urediti greznico in napraviti cesto do doma, da bodo lahko tudi s kamionom prišli do doma. Sezona se je že začela, 54 delavcev, tolika je namreč zdaj zmogljivost doma, željno pričakuje sonca in morja.

DALEČ PROČ OD SKRBI

Tajnika Republiškega odbora Sindikata kmetijskih delavcev Slovenije sem našel sredi živahnega telefonskega pogovora. Vneto je govoril, lete bi se še dalo dobiti. Kakšen prostorček za letni oddih v vročem juliju. Ko je končal pogovor, mi je na vprašanje, kako bodo kmetijski delavci letos dopustovali, med drugim povedal tole. Pri nas je glede tega zelo težko. V poletnih mesecih, ko si vsi ljudje v tovarnah in uradih žele na morje, je za kmetijske delavce običajna dela, seveda vinogradniki, ali pa tisti, ki delajo na posestvih, kjer se pečajo tudi z živinorejo, bodo zdaj raje odšli na dopust kot pa jeseni, ko se bo začelo glavno delo v vinogradih. Nekatera podjetja, oziroma posestva že imajo letovišča: tako Agroobnova v Selcah in Bohinju, Zadruga zveza v Medvedji in Portorožu.

Ni še dolgo tega, ko smo ugrabili, kje je voda najprimernejša za kopanje, zdaj pa ugaše oči zamašeno košček modrega neba. Nekateri že modrujejo — s poletjem je konec — drugi — počakajte še bo lepo vreme. Vremenarji pa trdijo spet svoje. Kaj bi ugrabili, vsi si želimo sonca in kopanja ob Sori, Savi, prav tako kot tale kopačka na naši sliki.

KRATEK STIK

Zivimo v dobi elektrifikacije. Tega se zavedamo zlasti vsakega prvega v mesecu, ko nas obišče prijazni blagajnik mestnih elektrarn. Pa še nekaj drugega je, kar nas nenehno spominja na pospešeno delovanje elektrike — kratek stik. Torej: živimo v dobi elektrifikacije in kratkih stikov. Lahko gremo celo dalje in če nekoliko hudomušno pretiravamo, lahko zapišemo: živimo v dobi, ko kratki stiki prevladujejo nad elektrifikacijo.

V poslednjem tednu so nas obiskali trije kratki stiki. Od teh je bil prvi kratek stik kratek, o drugem bi lahko dejali, da je bil podaljšan kratek, poslednjega pa bi lahko že prištevali v večno temo amen.

Jaz, za svojo osebo, sem upokojenec. Moja žena tega sicer ne priznava, pravi, da bi si mimogrede lahko dobil kakšno donosno službico: šel bi lahko na primer za čuvaja koles, kjer bi lahko zaslužil kosmate denarce. Enega takega čuvaja pozna, mi zatrjuje žena vsak dan, ta si je pri kolesih toliko opomogel, da si je sezidal hišo. Če lahko on,

zakaj ne bi še ti, to je pridiga, ki jo čujem vsak dan od svoje družice, in njen namen je prozoren: ona se me hoče doma znebiti, vse kaže, da sem ji v napoto. Na živce ji hodim, tako toži vsak dan.

Jaz, za svojo osebo, pa sem upokojenec. Tak je moj načrt in pri njem vztrajam. Odpočiti se hočem na stara leta, to je vse, kar želim. In če mimogrede pokadim pipico tobaka, menim, da tudi ni tako reč, da bi se zavoljo nje žena imela vzrok razburjati.

Zaklepetal sem se. Nameraval sem govoriti o kratkih stikih. No, poslednji kratki stik, ki nas je obiskal, je naložil na moja pleča zvrhan koš težav in nevšečnosti.

Z ženo sva bila v kuhinji. Jaz sem bral v tehniku poglavje o skopljencih, žena pa je pomivala posodo. Ravno kar sem ji razlagal, da se mi zdi poglavje o skopljencih v nekaterih primerih kar aktualno, kajti poznam nekega uradnika v neki ustanovi, ki slovi zaradi svojega mojstrskega birokratizma in temu bi človek prisodil precejšnjo mero skopljenstva. Toda — glej šmenta — te svoje

duhovite misli nisem utegnil izreči do kraja — že jo je prekinil kratki stik. Dejal sem ženi, ki me zelo rada posluša: »Tako, vidiš, si ostala v temi nevednosti.« Stel sem glasno do šestdeset, toda kakor je kazalo, se je kratki stik izvolil šaliti še naprej.

Tedaj je presekalo temo dramatični alt moje žene:

»Zgani se no, šleval! Ukreni kaj! Zdalj pokaži, kaj znaš! Vsak gospodar v hiši se spozna na elektriko, razen tebe, ki prebiraš raje poglavja o skopljencih!«

To so bile hude obdolžitve. Moral sem jih ovreči:

»Kdo pravi, da se ne spoznam na elektriko. Malenkost! Takoj bomo ukrenili vse potrebno. Kratek stik, to je tehnična šala. Čez minuto bo luč tu. Prižgi svečo!«

Žena je prižgala svečo, ki jo je hranila še iz rane mladosti — in pričel sem s pripravami. Iz škatle za orodje, ki je bila na balkonu, sem vzel sekuro, kladivo, klešče, dieto in nekaj velikih in debelih žebeljev. Ob tej priložnosti sem po nerodnosti sunil na dvorišče dva lončka z rožami, ki sta se razletela na drobne kosce.

Žena je omedlevala:

»Vsi svetniki, kaj počenjaš!«

»Popravljam kratki stik,« sem ji mirno odgovoril.

Ko sem prenašal orodje skozi balkonska vrata, se mi je toporišče sekire zadelo v steklo, ki se je zdrobilo.

Žena je zavpila:

»Ali je to tudi popravljanje kratkega stika?«

Njene pripombe me niso zmotile, kajti zavedal sem se velikega poslanstva svojega početja.

Dejal sem ji:

»Ne cmeri se, bitje v temi! Prinesi mi raje stol. Potrebujem ga za podstavek. Pregledal bom števec na hodniku!«

S solzami v očeh (objokovala je rože in steklo) je prinesla ženo stol. Naslonil sem sekuro ob zid, vzel kladivo v eno, klešče v drugo roko (ostalo orodje in žebelje sem pustil na tleh) in stopil na stol. Stopil sem tako nesrečno, da mi je zmanjkalo ravnotežja in sem telebnil na tla. Pri tem sem zadel s kladivom ženo roko, v kateri je držala svečo. Začul sem grozen krik in sveča je ugasnila. Nastal je drugi kratki stik v tem večeru. Nekaj hipov je bilo vse tiho.

»Si še živa?« sem previdno in sočutno vprašal v temo.

Odgovorilo mi je ducat razjarjenih glasov iz enega grla:

»Neroda zabita! Zlobnost brez primerel! Zeno bi ubil mimogrede!«

»Oprost, ampak tega nisem imel v načrtu. Zgodilo se je slučajno!«

Tedaj sta se nenadoma prižgali žarnici v kuhinji in na hodniku. Zagledal sem ženo, kako se je pobirala s tal. Prijela je sekuro in ko se je približala mimo mene, mi jo je pomolila pod nos: »Škodljivo in posmehom!«

»In s tem si mislil narediti luč!«

Bil sem na tleh: moralno in telesno. In vse to — zaradi kratkega stika.

Sistem proizvodnje Osrednji problem našega filma

Vsi pogovori o našem filmu se končajo pri ugotovitvi, da nekaj v naši filmski produkciji ne teče tako, kakor bi vsi želeli. Te ugotovitve smo slišali na III. kongresu jugoslovanskih filmskih delavcev, o tem bomo lahko pogosto v naših časopisih. Sicer pa ta »nekaj« ni samo naš problem. Morebiti na nekoliko drugačen način so se z njim srečali in spoprijeli na Poljskem, na Češkem, v Vzhodni Nemčiji, slišimo da celo v Sovjetski zvezi, in ponekod na Zahodu. Ko človek prebira obsežne analize, obstane pred vprašanjem: ali se res dosedaj sistem filmske produkcije zastarela in nesposoben izpolniti naloge, ki jih prinaša v filmskem ustvarjanju novi čas. Francoski režiser in teoretik René Clair je nedavno govoril o tem. On je mnenja, da se filmsko ustvarjanje po svojih organizacijskih oblikah vedno bolj približuje v nekem smislu gledališču. Tudi v umetniški ravni sta si prišli gledališče in film zelo blizu in je izmenjava izkustev zelo pomembna in plodna.

Prvo vprašanje, ki se zastavlja, če razmišljamo o sistemu naše proizvodnje, je brez dvoma: ali je sedanji sistem produkcije še na ravni umetniškega ustvarjanja in iskanja novih, boljših poti? V bistvu smo pri nas uvedli (kakor marsikje drugod, kjer je prišlo do ustvarjanja nacionalnega filma šele po drugi svetovni vojni) sistem, ki smo ga pozvali po filmski organizaciji kapitalističnih dežel. Bistvena značilnost teh sistemov pa je, da neprestano skilijo z enim očesom na tako imenovano komercialnost filma in da morebiti celo nehoti uklepejo filmsko ustvarjalnost v tisto »ekonomiko«, ki je zadrževala, da filmi velikih umetniških kvalitet niso »komercialni«, zato pa mnogo bolj sertski, povprečni ali celo podpovprečni izdelki, ki naj gledalca nudijo dve uri umetno skonstruirane zabave, razvedrila, pozabe vsakdanjih težav in življenjske stvarnosti. Druga tipična značilnost teh sistemov je birokratsko organizirana proizvodnja, v kateri živi lepo število administrativnega aparata naših filmskih produkcij. V sedanjem sistemu je tudi značilno močno poudarjanje na besedi »filmska industrija«. Svet odklanja misel, da je film najprej industrija, pač pa poudarja, da je film predvsem in najprej ustvarjalno delo, a industrija le služi temu ustvarjalnemu procesu. Končna posledica prakse sistema filmske proizvodnje pri nas pa je naravnost smešna: kolikor so na razpolago podatki doslej in administrativni kader naših filmskih podjetij nikjer prejemal 80 odstotnih plač, če niso zaradi takšnih ali drugačnih razlogov ustvarili vsaj minimalnega delovnega načrta, medtem pa je vrsta filmskih ustvarjalcev — torej direktnih in najpomembnejših filmskih kadrov — pogosto ostajala tudi več kot leto dni brez dela, brez zaslužka in predvsem brez možnosti za kontinuirani razvoj. Nobenega dvoma ni, da posledice, ki jih prinaša takšen sistem zaradi vseh svojih značilnosti in predvsem antagonizmov do našega celotnega družbenega sistema ne more biti stimulativen na ravni umetniškega napredka in razvoja našega filma.

Sistem, ki ga imamo sedaj v naši filmski proizvodnji, pa postavlja vprašanje njegove oportuniteti in življenjske sposobnosti tudi na ravni umetniškega vodstva našega filma, kakor tudi na ravni umetniškega razvoja filmske ustvarjalnosti. Dosedanja praksa je namreč pokazala, da večina umetniških sektorjev filmskih produkcij v naši državi ni bila sposobna pripraviti filmskim ustvarjalcem dovolj zrelih, umetniških in družbeno sprejemljivih scenarijev ali celo sinopsisov. Že nekaj let nismo doživeli, da bi ali ob festivalu v Pulju (ki je nekakšen zaključek delovnega leta in začetek novega v našem filmu) ali pred začetkom novega leta (ko se pripravljajo republiški in zvezni proračuni, v katerih je vedno tudi postavka o materialni pomoči našemu filmu) bile naše filmske proizvodnje sposobne objaviti svoj letni delovni načrt. Kolikokrat so naše filmske hiše v svojih napovedih pretiravale, kolikokrat trdovratno molčale! Sistem administrativnega vodstva tudi na umetniškem sektorju je dovolj zgovorno dokazal, da je skrajno destruktiven in da maši le od situacije do situacije luknje. Zaradi tega je prišlo v zadnjih letih lahko do snemanja dolge vrste slabih filmov, kakor so n. pr. »Osumljen«, »Slepi tir«, »Popotniki s Splendida«, »Jubilej g. Iklas«, »Obleganje«, »Solaja« itd. (da omenim le nekatere), hkrati pa so filmske produkcije popolnoma zanemarile kratki, predvsem dokumentarni film, ki se je v veliki meri ponašal na raven reklamnega filmanja. In tako bi lahko nizali misli, ki jih vzbujajo naša sedanja filmska praksa, še dalje. Toda bolje bi bilo v tem kratkem opozorilu na verjetno najbolj pereč problem našega filma omeniti nekaj misli o

ukrepih, ki bi jih kazalo podvzeti, da poskusimo rešiti to vprašanje.

Mislím, da bo težišče filmskega ustvarjanja prenesti z administrativnega aparata na direktne filmske ustvarjalce. Tega prenosa pa ne gre uredničevati z ustanavljanjem novih filmskih produkcij (ki so se itak pri nas že množile kakor gobe po dežju, saj jih pri povprečni letni proizvodnji 12 celovečernih filmov imamo kar 15), temveč vidim pot v snovanju takih imenovanih ustvarjalnih skupin. Tudi teh ni mogoče administrativno postavljati z dekretom, temveč morajo organsko zrasti, a sistem filmske proizvodnje mora njih rast podpirati in stimulirati. Ustvarjalno skupino morejo namreč sestavljati le (če tako rečem) na isto struno ubrani filmski ustvarjalci (režiserji, scenaristi, dramaturgi, snemalci, scenografi, pisatelji, kritiki), se pravi ljudje, ki imajo enake ali vsaj slične poglede na filmsko umetnost, ki nagibajo k tej ali oni vrsti filmskega ustvarjanja (komedija, drama, sodobna tematika, dokumentaristi, zgodovinska tematika itd.). Predvsem bi kazalo prenesti na takšne skupine odgovornost za kvaliteto dela, kar bi končno vendarle uvedlo v našo filmsko ustvarjanje tisto še tako redko, a neobhodno potrebno pripravljano fazo dela, v kateri se dejansko oblikuje podoba filma, predvsem pa bi verjetno premaknilo z mrtve točke neprestano akutni problem scenarija. Skupine filmskih ustvarjalcev naj bi končno oblikovale podobo scenarija, ki ga žele realizirati, medtem ko naj bi naše filmske hiše le koordinirale delo teh skupin, filmski sveti pa naj bi imeli končno basko o realizaciji posameznih načrtov. Ko govorimo vedno znova o selekciji kadra filmskih delavcev in vzgoji novih, ne vidimo bolj uspešne in konkretne poti, kakor so ravno ustvarjalne skupine. Če razpravljamo o znižanju proizvodnih stroškov, se mi zopet vsiljuje misel, da vodi pot k temu cilju skozi skupine filmskih ustvarjalcev. Večina naših tehničnih baz je zelo skromno izrabiljena. Skupine filmskih ustvarjalcev, ki se naj izoblikujejo, ki naj vsaka posebej pripravljajo filme v plemenitem medsebojnem tekmovanju na ravni kvalitete, aktualnosti in umetniških teženj — bodo lahko dale našim tehničnim bazam polne roke dela, kajti prepričan sem, da ob kvalitetnih scenarijih ne bo nikoli problem denar, kajti dobro vem, da bi bila družba prav gotovo, predvsem pa večina naših filmskih distribucij, pripravljena vložiti lepa sredstva v uresničitev dobrih del.

To je le nekaj misli o vprašanju, ki je že lep čas aktualno, kadar razpravljamo o našem filmu. Le nekaj misli! Treba bo še marsikaj osvetliti, pretehtati in povedati. Toda vključ tu temu sem po rezultatih naše filmske prakse zadnjih let prepričan, da je sistem osrednji problem našega filma.

Vitko Musek

OB ZAKLJUČKU V. LJUBLJANSKEGA FESTIVALA

Lepše, boljše kot lani

Ljubljana se seveda z obiljem in lepoto arhitektonskih spomenikov ne more meriti z nekaterimi mesti zahodne Evrope, ki so pravi muzeji stare in prastare kulture ter prav zato tako privlačni za turiste iz vseh delov sveta. V našem mestu niso nikoli prebivali mogočni knezi in kralji, tudi cerkveni hierarhi ne, da bi si svojimi izjavitvami izjemno bogastvom dali tiste monumentalne oblike razkošja, kakor jih vidimo drugod. Zato pa je Ljubljana s svojo skromno lepoto tem bolj mikavna.

Na pisano ovratno ruto naše bele Ljubljane pa je velik umetnik kot svojo predmetno darilo pripeljal škrasno zaponko. Podaril ji je Križanke.

Vsekakor si je genialni profesor Plečnik s prenovitvijo Križank postavil enega najlepših spomenikov, nam pa daroval arhitektonsko umetnino, ki jo s ponosom razkazujemo domačinom in tujim obiskovalcem. Harmonična lepota klasičnih stavbarnskih elementov, ki jih pozivlja barvitost ornamentov, je tako smotno spojena z monumentalno arhitekturo starega samostana, da občar estetsko še tako razvlečeno oko. Zlasti pa za bleste Križanke v svoji lepoti zvečer, kadar se v predvečerju nevidni zvoki spajajo s svetlobnimi efekti nevidno nameščenih svetlobnih teles v eno samo razkošno skladnost umetniškega doživljanja. Ob nekem koncertu je neki obiskovalec dejal: »Takšno se mi zdi, ko da muzika prihaja iz zvezd.«

Ta in takšne Križanke so že tretje leto glavno torišče ljubljanskih festivalov, teh naših največjih vsakoletnih kulturnih manifestacij.

Ljubljanski festivali so s svojimi dosedanjimi uspehi v polni meri dokazali svojo upravničnost. Iz pobude, ki jo je pred leti dalo Turistično društvo Ljubljana, so se po sestavi in kvaliteti tako razvili in med našim občinstvom tako zakoreninili, da so mu postali že kulturna potreba. To je zlasti dokaz letošnji festival. Prireditve so do zadnjega mesta napolnile avditorij velikega letnega gledališča. Na drugi pred-

stavi »Prodane neveste« nekaj tisoč ljudi ni moglo več dobiti vstopnic, dasi jih je bilo prodanih nad 1800.

Letošnji, to je V. ljubljanski festival je trajal od 29. junija do 21. julija. V tem obdobju so se večer za večerom vrstile prireditve s področja instrumentalne in vokalne glasbe, baleta in folklornega plesa. Prireditve so bile na velikem letnem gledališču v Križankah, njenem monumentalnem predvečerju, pod arkadami rotovškega dvorišča in v Viteški dvorani. Pisan, bogat spored je zbranemu občinstvu res posredoval najboljši izbor slovenske in jugoslovanske umetniške ustvarjalnosti. Od gostov je nastopilo zagrebško narodno gledališče z dvema predstavama Borodinove opere »Knez Igor«, en večer pa z baletom Stravinskega, Sanqueta in Vidalija. Obe operni predstavi, zlasti pa balet sta znova potrdila visoko umetniško raven zagrebške Opere, ki je tudi v tujini dosegla že velike uspehe. Kakor vedno je tudi letos beograjsko »Kolo« s svojimi folklornimi plesi navdušilo gledalce, ki so dva večera zapored napolnili veliko letno gledališče. Po umetniških gostovanjih v evropskih, azijskih in ameriških deželah si je »Kolo« pridobilo sloves enega najboljših ansamblov te vrste na svetu sploh. Traški trio »Ars nova«, Zagrebški kvartet in kvartet »Collegium musicum«, ki je tudi iz Zagreba, so s svojo komorno glasbo nudili pravo doživetje zlasti muzikalno izobraženim poslušalcem. Posebno toplo pa so bili sprejeti in pozdravljeni naši zamejni bratje s Koroškega in Trsta, ki so nam čustveno in lepo zapeli svoje pesmi.

Med gosti pa naj posebno poudarimo nastop naše prijubljene domačinke, sedaj v beograjski Operei angažirane sopranistke Valerije Heybalove in prvačice prav te opere, mladega baritona Karsta Križiča. S svojim tehničnim in glasovno res presrečljivim petjem sta občinstvo tako prevzela, da z odobravanjem in poskanjem kar ni mogla prenehati. Od domačih umetniških an-

samblov so poleg Opere nastopili še akademska folklorna pesna skupina »France Marolt«, Slovenska filharmonija in Ansambel slovenskih solistov.

Slovenska filharmonija nam je dala dva izredno lepa koncerta. Značilnost prvega je bila, da ga je vodil slavni dirigent Lovro Matačić, drugi je pa bil zgodovinski dogodek v naši glasbeni kulturi. Na njem so namreč prvič javno izvajali tri izvorna glasbena dela Marjana Lipovška, Vasilija Mirka in Blaža Arniča.

Prav tako je bil izreden dogodek prvi javni koncert komorne orkestra Slovenskih solistov. Ta skupina godbenikov, samih mojstrov na svojih instrumentih, se je pod vodstvom profesorja Karla Rupla zares odlično afirmirala. Že danes se more v umetniškem izvajanju meriti z najboljšimi jugoslovanskimi ansambli te vrste. Se zlasti pa je ta glasbeni večer potrdila prvakinja naše Opere Vilma Bukovčeva.

Težišče vsega letošnjega festivalnega programa pa je bilo vsekakor na ljubljanski Operei. Saj je izpolnila nad eno tretjino prireditvenih večerov, »Ohridska legenda«, ki jo poznamo že iz številnih predstav v Operei, je kakor vedno tudi tokrat v prirodnem okolju Križank znova oživela. Prav tako je balet »Labodje jezero« s svojimi pravilno vsebino šele v pravičnem okolju prišel do prave veljave. »Prodane neveste« še nikoli doslej ni pri nas dosegla takega uspeha, kakor na letošnjem festivalu. Vse to so priče visoke vrednosti naše Opere. Na tem ničesar ne spreminja, da sta poleg našega Koroškega privlačila kot gosta Valerija Heybalova in Rudolf Franci, saj sta tudi ta dva odlična pevca, prva kot drugi, tudi naše gore list.

Velika novost V. ljubljanskega festivala je pa bila uprizoritev množične zborovske opere »Hlapec Jernej«.

Nobenom Camkarjevo delo ni doživelo take popularnosti, kakor njegov »Hlapec Jernej« in njegova pravica. V njem je veliki pesnik v pretresljivi umet-

niško oblikovani zgodbi prikazal, bo izkoriščenega človeka za osnovne življenjske pravice. To je mogočna obtožba delovnega ljudstva, naperjena proti krivični družbeni ureditvi, ki jo podpira posvetna in cerkvena oblast. To je uporni krik zatiranih množic, koprnatih po svobodi in socialni pravičnosti.

To revolucionarno delo, ki je danes prevedeno že na nešteto jezikov, je dramaturiziral Ferdo Delak. V dramatični obliki ga je prvič uprizorilo leta 1930 v Delakovi režiji proletarsko amatersko gledališče na Dunaju. Pozneje je »Hlapec Jernej« v Delakovi dramaturizaciji uprizorila ljubljanska »Svoboda« v Ljubljani, Mariboru, Celju, Zagrebu, Beogradu, Sisku in drugod. In še bi ga bili uprizorjali, da ni policija prepovedala, delavski oder »Svobode« pa razglašala. Delak je pozneje besedilo priredil v »Breto za zbornico opere, pravzaprav nekak oratorij, ki ga je uglasbil Matija Bravničar. V taki obliki je bil v sezoni leta 1939-40 uprizorjen v ljubljanski Operei. Za uprizoritev v Križankah pa je bilo to delo znova predelano — zbor ni več statičen, marveč razgiban in predstavlja ljudstvo, ki ga Jernej vodi v boj za pravico.

V tej obliki je »Hlapec Jernej« na festivalnem odru tri večere uprizorila ljubljanska Opere. Njen orkester in zbor sta bila pomnožena z orkestrom in zborom Slovenske filharmonije. Na odru je hkrati nastopalo nad dve sto oseb. Mogočeno scenarju so poživljale projekcijske slike, Jernej je pel Lupša, druge solistične partije pa Lipušek, Korošec, Dermota in Mrjak. Režiral je Delak, dirigiral pa Simoniti.

Vse tri uprizoritve so uspelo nad vse pričakovanje. Občinstvo, ki je vsakokrat napolnilo veliki avditorij, je z zanimanjem in velikim razumevanjem sledilo predstavi, revolucionarni tako po tematski kakor tudi po načinu uprizorjanja. Tveganje novost se je vsekakor posrečilo.

Sodimo, da festival ni mogel lepše zaključiti svojega letošnjega umetniškega sporeda.

Rešitvii njihove ovce

Drago Gervais:

Drago GERVAIS, nrvatski pisatelj in dramatik, je letošnji julij umrl v ljubljanski bolnišnici, kamor so ga pripeljali iz Sežane, kjer je nesrečno padel. Književnik Gervais je bil rojen 1894 v Opatiji od koder se je po anekdoti Istre 1898 preselil v Jugoslavijo. Nato je služboval kot advokat in se bavil s književnostjo. Po osvoboditvi je opravljal razne dolžnosti v političnem in kulturnem življenju, zlasti je bil ploden kot pisatelj. Napisal je večje število pesmi in povesti o narodnosvobodilni vojni v Istri. Napisal je tudi nekaj komedij: »Reakcionarji«, »Ladja je odplula«, »Duhovi«, »Za stanovanje grek in drugih, ki so jih z uspehom uprizorjali v jugoslovanskih gledališčih. Pred nesrečno smrtjo je bil upravnik reškega gledališča. Objavljamo prevod ene izmed njegovih humoresk v spomin nanj in njegovo delo.

Ni kaj reči, nekam zelo so se vznemirili ti prečisti gospodje duhovniki, aktivizirali so se, iznašli nove oblike dela, kerke da je ponovno prišel svetl duh in jim postavil nove naloge.

Pravijo, da je v tej in tej vasi; prečisti duhovnik odprl plesno šolo, odšel je za plesnega mojstra, organiziral plesne venčke, pleske z mladino, učil je valček in polko ter druge moralne pleske, pravi da se tudi s plesom lahko pride v nebesa, če se pleske pod okriljem svete matere cerkve.

Tudi lokal je zasedel, najel muzikanta harmonikarja in sploh organiziral stvar po predpisih. Samo, pravijo, pristop je omejen, ne more vsak na ples, kdor bi si zaželel, temveč so nisti, ki prizna zakrament svetega zakona in pristane, da ga zvežejo v cerkvi s svetim blagoslovom tega prečistega gospoda plesnega mojstra.

A vsem tistim, ki ne priznavajo zakramenta svetega zakona in se nečesto poročijo v cerkvi ter se kakor živina registrirajo tam pri nekih oblasteh, tem so rajsko vrata zaprta, to je vrata plesne šole, in se ne bodo brezbožniki našli plesa božjega.

Nek drugi duhovnik zopet v neki drugi vasi je odšel, k nogometišem! Resnično, športno društvo je to sveto lice osnovalo, k nogometišem se prestavilo, žogo nabavilo, sukunjo dvignilo, pa se sedaj podi s fantalini po trati, centrira in pasira. Ljubko ga je pogledati in če bi ga videl svetl Peter, bi se petkrat obrnil v grobu in od besa skočil v avt. A ta duhovnik, znano je, ni tako neumen.

kot se vidi. Misli pač, mogoče jim bom s podajanjem in centriranjem privedel v cerkev, če drugače ne gre.

Takole se nam je razgibala, vznemirila in aktivizirala ta prečista gospoda duhovščina, izmišlja si vse mogoče načine, kako bi zabiodelo čredo priredila v hlev; nove oblike dela izumlja — v tem je stvar!

Pravzaprav sem hotel razložiti neki konkretni primer, to je, kako je hoteja prečistita

gospoda rešiti zablodelo ovco, ki je po poklicu mizar.

Ta nesrečna ovca pripoveduje takole:

»Grem torej, bratec, po cesti, ničesar ne slutim, sobota je, namenil sem se v gostilno, da spijem kozarec vina in se pogovorim s tovariši. Naenkrat stopi pred mene neka ženska, vsa v črnem kot neka pošast. Zunaj je bil že mrak; in da nisem, kar sem, bogami, prestrašil bi se.

Zenska pride čisto k meni in zašepče: »Prečisti gospod kaplan želi govoriti s vami.«

»Bogati,« se začudim, »a zakaj?«

»Boste že slišali,« pravi tajnstveno ženska in me odpelje s seboj.

»Pa pojdiva,« si mislim. »Grem, da vidim to čudo; če je ženska tako skrivnostna, je prav gotovo kak vrag zraven.«

Resnično, ženska me pripelje pred župnišče, odpre ena vrata, odpre druga, nekje nekaj zasusti, odpre tretja vrata, a tisto za njimi je kaplan, bled, lesen, košen in oglat, ženska zgine, jaz pa ostanem s kaplanom sam.

»Hvaljen Jezus!« mi pravi;

glas tma tenak, občut močni — se pač hrani z močtvami.

»Pozdravljeni,« mu pravim, »kaj je novega?«

»Neko sveto delo je treba napraviti,« pravi kaplan; »jutri je nedelja, dan božji, popoldne imamo veliko procesijo, toda križ nam je razpadel na dva dela. Potrebno ga je popraviti.«

»In zato ste poslali ono žensko pome?« pravim.

»Zato,« pravi kaplan.

»Ali veste vi, sveti oče,« mu rečem, »da je jutri nedelja in da se v nedeljo ne dela?«

»Vem, krščanska duša, kako ne bi vedel,« pravi kaplan; »pobožno in bogu dopadljivo je, da se držite cerkvenih in božjih zapovedi, ali ker je to nujno in sveto delo, je prav gotovo, da vam bo prečisti gospod župnik podelil odpustanje.«

»Kakšno vražjo odpustanje?« se čudim, »saj me poznaš, pojma nimam o teh njihovih cerkvenih pravih.«

»Dovolji vam bo, da lahko jutri delate, ne da bi padel greh na vašo dušo.«

»Bogati,« se čudim, »to lahko napravi, a? Ali to potem drži, a? In takšna oblast mu je dana?«

»Vsaka oblast je od Boga!« mrmra kaplan in pobožno obrača oči.

»Fino,« pravim, mogoče mi bo odpustanje potrebno, kadar bom koga namastil, zaenkrat mi ni potrebno nikakršno odpustanje, temveč v nedeljo ne delam, počivam — v tem je stvar.«

»To ne nasprotuje dogmi,« pravi kaplan, »ker je tudi bog počival sedmi dan, potem ko je ustvaril svet, a to je, sin moj, izjemen slučaj in bogu dopadljivo delo. Tudi kristjan ste... Ali mogoče niste krščeni, ali morda niti ne pripadate mateni cerkvi?«

»Kar se krsta tiče,« pravim, »pojma nimam, niti opazil nisem, pravijo pa, da se je nekaj takega zgodilo z menoj. Na vsak način, me ni ničče zato vprašal. Nepravilno je to, tovariš kaplan, ne morete vi mene vpisati v neko vašo cerkev in me še zato niti vprašati niste. Človeška volja je svobodna. Ne bi smeli tako hiteti, ampak potrpeti do moje polnoletnosti in potem bi se pogovorili. A tako, vidite, se kupili mačka v žaklju.«

»Strašno!« pravi kaplan in pozeleni kot dimona. Prestra-

šim se, zdaj zdaj, se bo poslovil od zemlje in odletel naravnost v nebesa.

»Razen tega,« rečem, »ste se obrnili na napaten naslov, hišno številko ste zgrešili, zame ni prostora med vami, zavrgli ste me, nesrečneža kot staro čunjo, na večne muke obsodili, rajsko veselje mi vzeli in sploh ste me ekskomunicirali, za garjevo ovco proglasili in... vse mogoče sem mu naštel, besen sem bil, bratec, kot ris, izpred gostilne so me odvlekli, a ti več kako je, če človek dela ves ten den kot konj in potem pride nekakšna pobožna baba v črnem pa te odvleče k takšnemu nekakšnemu kaplanu, tja v nekakšno župnišče.

Ravno sredi diskusije pride prečisti gospod župnik in z njim mežnar s polomljenim križem. Ni kaj reči, bratec, so se dogovorili. Sedaj si zamisli zgodbo: gledam ta križ in se spominam: moj oče ga je napravil. Veš, tudi moj oče je bil mizar in sploh, mizarstvo je v naši družini nekakšna dedna bolezen.

Ne morem molčati, pa zinem: »Bogati, ta križ je napravil moj staril!«

»Vidite duša krščanska,« takoj zagradi župnik, kako že pravimo, za moje izjave, »to je prst božji nedvomno in sploh,«

»Ven!« zakriči župnik.

»Ven!« sikne kaplan.

»Amen,« zamrmra mežnar.

»Tako sem, bratec,« je končal svojo pripoved mizar, »povsem zamudi, priliko, da bi se ponovno vrnil v okrilje svete matere cerkve.«

»Ven!« zakriči župnik.

»Ven!« sikne kaplan.

»Amen,« zamrmra mežnar.

»Tako sem, bratec,« je končal svojo pripoved mizar, »povsem zamudi, priliko, da bi se ponovno vrnil v okrilje svete matere cerkve.«

»Ven!« zakriči župnik.

»Ven!« sikne kaplan.

»Amen,« zamrmra mežnar.

»Tako sem, bratec,« je končal svojo pripoved mizar, »povsem zamudi, priliko, da bi se ponovno vrnil v okrilje svete matere cerkve.«

»Ven!« zakriči župnik.

»Ven!« sikne kaplan.

»Amen,« zamrmra mežnar.

»Tako sem, bratec,« je končal svojo pripoved mizar, »povsem zamudi, priliko, da bi se ponovno vrnil v okrilje svete matere cerkve.«

»Ven!« zakriči župnik.

»Ven!« sikne kaplan.

»Amen,« zamrmra mežnar.

»Tako sem, bratec,« je končal svojo pripoved mizar, »povsem zamudi, priliko, da bi se ponovno vrnil v okrilje svete matere cerkve.«

»Ven!« zakriči župnik.

»Ven!« sikne kaplan.

»Amen,« zamrmra mežnar.

»Tako sem, bratec,« je končal svojo pripoved mizar, »povsem zamudi, priliko, da bi se ponovno vrnil v okrilje svete matere cerkve.«

»Bratec, to ni noben božji migljaj, niti vražja,« se jezim, »to je preprosto politična ekonomija. Oče je bil mizar, tudi jaz sem mizar in ne morem menda popravljati loncev. Nobenega drugega migljaja ni tu zraven.«

»Vi ste brezbožneži! Kako morete živeti brez boga?« zanjavka kaplan.

»Do konca meseca še nekako vzdržim,« mu pravim.

»Toda kljub temu se boste nekega dne vrnili h križu in veri,« je rekel župnik, »mnogo mizarov del je še potrebno napraviti v cerkvi, mnogo je popravilov.«

»Kar se vere in križa tiče,« mu pravim, »mnogi so ga nosili in pi kaj reči, tudi prosavili so ga, mnogo heretikov so iztebili, hiš zažgali, odpeljali ljudi v taborišča, žive zažigali in tako, slava bogu na višavah in mir ljudem, ki so dobre volje.«

»Eh,« pravi ponižno prečisti in obrača oči, »v vsakem hlevu se najde kakšna garjeva ovca.«

»Tako je, bratec,« mu pravim, »ali pri vas je prav gotovo epidemija. Nekam veliko se jih je nabralo.«

»Ven!« zakriči župnik.

»Ven!« sikne kaplan.

»Amen,« zamrmra mežnar.

»Tako sem, bratec,« je končal svojo pripoved mizar, »povsem zamudi, priliko, da bi se ponovno vrnil v okrilje svete matere cerkve.«

»Ven!« zakriči župnik.

»Ven!« sikne kaplan.

»Amen,« zamrmra mežnar.

»Tako sem, bratec,« je končal svojo pripoved mizar, »povsem zamudi, priliko, da bi se ponovno vrnil v okrilje svete matere cerkve.«

»Ven!« zakriči župnik.

Kako Britanci upravljajo Tanganjiko

Težave pobarvanega kolonializma

TANGANJIKA JE NAJVEČJE SKRBNISKO OZEMLJE OZN. OBENEM PA ENA NAJMANJ ZNANIH AFRIŠKIH DEŽEL. UPRAVLJAJO JO BRITANCI. NJIHOVA UPRAVA V TANGANJIKI SE BISTVENO NE RAZLIKUJE OD UPRAV V OSTALIH BRITANSKIH KOLONIALNIH DEŽELAH. NJEN CILJ JE: OSTATI ČIM DALJŠO DOBO, OSTATI IN VLADATI.

Tanganjika se razprostira med Kenijo in Ugando (obe britanski koloniji), Belgijskim Kongom, britansko Srednjeafriško federacijo in portugalsko kolonijo Mocimbeque; na vzhodu jo obdaja Indijski ocean. Meri 939.362 kvadratnih kilometrov (štirikrat toliko kot Jugoslavija) in ima 8 milijonov prebivalcev — črncev. Evropejcev je bilo leta 1948 le 16.299, Azijcev (predvsem Indijcev) pa 46.500. Glavno mesto je Dar es Saalam.

Tanganjika je bila do 1918. leta nemška kolonija. Med obema vojnama je bila britansko mandatno ozemlje, po zadnji vojni pa je postala skrbniško ozemlje Združenih narodov. Skrbniški mandat je bil 1945. leta zuppan Britancem s tem, da Tanganjiko čimprej usposobijo za samostojno življenje.

Dežela je pokrita z gostimi gozdovi, neobdelana in divja. Le ožek obmorski pas je »gospodarsko aktiven. Tu je doma najboljša juta na svetu, ki jo izvozijo kakih 150.000 ton letno. Plantaze jute so last 5.000 družin belih priseljencev. Obdelane zemlje je le 2,6%. Razen plantaz jute imajo beli priseljenci tudi rudnike diamantov, zlata, kositra, premoga in svineca. Industrije ni, in tudi ni predvideno, da bi jo gradili.

Kakih pol milijona domačinov dela na plantazah jute in v rudnikih. Ostali pa žive v ple-menskih skupnostih.

Tanganjika zavzema v britanskem kolonialnem carstvu posebno mesto. Črna Gana je dosegla neodvisnost, ker v njej ni veliko evropskih kolonizatorjev. Bivši koloniji Južnoafriška unija in Srednjeafriška federacija sta postali bolj ali manj samostojni v okviru Britanske skupnosti narodov, ker je v teh deželah veliko belcev, ki so uveljavili krut razizem. V Tanganjiki pa ni dovolj belcev, da bi lahko šla po poti Srednjeafriške federacije, ima pa jih toliko, da po britanskem mnenju ne more slediti Gani. Zanjso so britanski kolonizatorji našli tretjo pot, ki jo imenujejo »večrassna politika«. Ta politika se po besedah zavzemajo sodelovanje med rasami (Evropejci, Azijci in Afričani) v praksi pa je rasistična. Njen cilj je enako predstavnost vseh treh ras v upravi dežele. V vladi in parlamentu, ki ga nameravajo izvoliti 1958. ali 1959. leta, naj bi imeli Afričani, ki jih je 8 milijonov, enako število mest kot nekaj tisoč Evropejcev ali Azijcev. Da bi dosegel ta cilj, je britanski guverner ustanovil Enotno stranko Tanganjike, ki je edina politična stranka v deželi. Črnci pa nočejo sodelovati v tej stranki, ker ne zaupajo britanskim načrtom. Celo Azijci odklanjajo sodelovanje v njej.

Afričani se zavedajo, da hočejo Britanci s svojo »večrassno politiko« le ohraniti ekonomske in politične pozicije belih priseljencev. Zato je ta politika nalezljiva za ogromne težave. Nemogoče je namreč dopovedati črncu, ki so mu beli priseljenci vzeli zemljo, in sedaj dela na plantazah ali v rudniku, naj prijateljsko sodeluje s svojim belim gospodarjem, ki ga brezobzirno izkorišča.

Politično je ohraniti ekonomske in politične pozicije belih priseljencev. Zato je ta politika nalezljiva za ogromne težave. Nemogoče je namreč dopovedati črncu, ki so mu beli priseljenci vzeli zemljo, in sedaj dela na plantazah ali v rudniku, naj prijateljsko sodeluje s svojim belim gospodarjem, ki ga brezobzirno izkorišča.

MOZAIK

● Poljska tiskovna agencija PAP sporoča, da so v vseh vejah poljske industrije že ustanovili delavske svete. V posameznih industrijskih vejah, kot so rudarstvo, ladjedelništvo, tekstilna industrija itd., so delavske svete ustanovili v vseh podjetjih. V 463 podjetjih teže industrije so delavske svete ustanovili v 400 podjetjih. Najmanj delavskih svetov deluje v prehrani in drobnih industriji (le v 30% tovarni). V celoti vzeto delujejo delavski sveti v 60 do 70% podjetjih vseh industrijskih vej na Poljskem.

● Vodja britanskih laburistov Gaitskell je pretekli teden izjavil, da bodo novi laburistični načrti za povečanje kontrole nad zasebno industrijo — če bodo sprejeti na konferenci stranke — bolj pomembni, kot vsi prejšnji laburistični sklepi o nacionalizaciji. Te načrte so objavili kot službeni dokument in o njih bo sklepal jesenska konferenca laburistične stranke.

● Stavkovno gibanje v Franciji se je začelo s splošno stavko nad 100.000 bančnih uslužbencev, je zajelo nove

PRED PARLAMENTARNIMI VOLITVAMI V ZAH. NEMČIJI

Komunisti za socialne demokrate

KOMUNISTIČNA PARTIJA ZAHODNE NEMČIJE, KI SO JO ADENAUERJEVE OBLASTI LANI PREPOVEDALE IN SEDAJ DELUJE ILEGALNO, JE POZVALA NEMŠKE VOLIVCE, NAJ SEPTEBRA VOLIJO SOCIALNE DEMOKRATE.

V pozivu KP Zahodne Nemčije, ki ga je objavil »Neues Deutschland«, je rečeno, da Adenauerjeva politika nasprotuje osnovnim koristim nemškega naroda. Zahodnonemški komunisti zahtevajo odstranitev atomskega orožja s nemškega

ozemlja, zavrnitev uporabe atomskega orožja, ukinitve vojaške obveznosti, prenehanje militarizacije dežele, prenehanje izločitve iz Atlantskega pakta, vzpostavitev demokratičnih pravic ljudstva in izboljšanje življenjskih razmer delovnih ljudi.

Komunistična partija Zahodne Nemčije opozarja v svojem pozivu na potrebo po uveljavitvi politike miru, ki naj prispeva k popuščanju mednarodne napetosti. Predlaga tudi pogajanja z vzhodnonemško vlado, na katerih naj bi se Vzhodna in Zahodna Nemčija odrekli atomskemu orožju, dosegli zblizanje obeh držav in tako olajšali združitev dežele.

Komunistična partija poziva socialnodemokratsko stranko in sindikate k skupnemu boju, volivce pa, naj na septembrskih parlamentarnih volitvah volijo socialne demokrate.

Zveza sindikatov Danske ima 705.000 članov

V zvezo sindikatov Danske, ki je pod vplivom socialdemokratske stranke, je včlanjenih že 71 strokovnih sindikatov. Zveza sindikatov ima skupno 705.000 članov, od tega 560.000 moških in 145.000 žensk.

Tunizija bo republika

Izruvali so posušeno drevo

MINULI TEDEN JE BIL ZA TUNIZIJO, MLADO SEVERNOAFRIŠKO DEŽELO, IZREDNO POMEMBEN. V TEM TEDNU SO SE TUNIZIJO ODOČILI, DA BODO ODPRILI MONARHIJO LAMINA BEJA IN OKLICALI REPUBLIKO.

Voditelji Neo Desturja, vladajoče stranke v Tuniziji, ki jo vodi predsednik vlade Burgiba, se nikoli niso odpovedali svoje republikanskemu prepričanju, čeprav dobro leto dni (od

kar je Tunizija dobila neodvisnost) niso preveč vznemirjali beja in njegovih ljudi. Stališče Neo Desturja je bilo: Počakajmo, čas dela za nas; pripravimo vse potrebno in potem bomo oklicali republiko.

V preteklem tednu pa sta se pripetila dva pomembna dogodka: tunizijska Ustavodajna skupščina, ki jo so izvolili lani, je začela razpravljati o ustavni ureditvi in skoro vsi njeni člani so se izjavili za republiko. Istega dne, ko se je sestala Ustavodajna skupščina, je policija zaprla princa Salajedina, najmlajšega bejevega sina, ker je skušal ubiti nekega policijskega inšpektorja.

Policija je ugotovila, da je princ Salajedin šef velike bande trgovcev z mamilami. Hotea ga je zapreti, princ pa je skušal ubiti policijskega inšpektorja, ki je vodil preiskavo.

Ta dogodek je hudo razburil tunizijsko ljudstvo. Časopisi so javno napadali beja in njegove sinove (dva druga bejeva sinova sta bila pred nedavnim obtožena, da sta tihotapila valuto, zlato in opij, obsojena pa nista bila, ker je bej posredoval).

Pekinsko jutro... Prebivalci Pekinga odhajajo v tovarne,

val) ter zahtevali odpravo monarhije in proglasitev republike. Položaj je dozor. Sestalo se je vodstvo Neo Desturja in predlagalo Ustavodajni skupščini, naj proglasi Tunizijo za republiko.

Monarhija Lamina beja je bila za Neo Destur velika ovira. Bej se je kot predstavnik feudalnih krogov upiral agrarni reformi, organizaciji oblastnih organov, gospodarskim in socialnim ukrepom vlade. Hudo je zameril vladi, ker je omejila njegovo oblast in njegove finance. Ker doma ni imel veliko pristašev, se je povezal s tujimi kolonialnimi krogi in spletkarji proti vladi Habiba Burgiba.

S proglasitvijo republike bo do Tuniziji odstranili eno največjih nasprotnikov napredka v svoji deželi. »Action«, tednik stranke Neo Destur, piše, da bo Ustavodajna skupščina že ob koncu tega tedna proglasila republiko. O dinastiji govori kot o posušenem drevesu, ki ga bo tunizijsko ljudstvo izruvalo s koreninami vred.

Nekateri tunizijski in francoski listi sodijo, da bo proglasitev republike v Tuniziji koristila prizadevanjem za ustvaritev federacije severno-afriških dežel: Tunizije, Maroka, Alžira in Sahare.

Kot glavnega kandidata za predsednika republike omenjajo Habiba Burgiba, dosedanjega predsednika vlade in voditelja stranke Neo Destur.

OKNO V SVET

Indijski kongres išče svojo pot

V Indiji zadnji čas zelo živahno razpravljajo o Kongresni stranki, o njenem položaju in razmerah v njenih vrstah in vodstvu, o neposrednih in nadaljnjih nalogah, pred katerimi je ta najvplivnejša politična organizacija Indije. O vsem tem pišejo indijski časopisi, med katerimi je »National Herald«, ki izhaja v Luknowu lja stališča premijera Nehruja.

Ta razprava poteka celo v najvišjem vodstvu Kongresne stranke. Daljši sestanek najvišjega vodstva Kongresa je bil minul mesec. In čeprav javnost ob tem ni bila obveščena o vseh stvareh, je bilo ob tej priložnosti rečeno in potrjeno, da o premier Nehru in številni voditelji podčrtali potrebo, da se Kongres na nekakšen način reorganizira in preporodi, zato, da bi lahko v izpremenjenih pogojih in političnem življenju Indije odigral isto vlogo, kot jo je imel v času boja za neodvisnost in neposredno po tem.

Neposreden povod za ta razmišljanja o Indiji so bile zadnje parlamentarne volitve. Iz njih je izšel Kongres kot pričakovani zmagovalci, toda istočasno zabeležen pod določenim vplivom njegovih kandidatov (nekateri od njih so bili premagani — tudi v boju za mesta v centralnem parlamentu in v boju za sedeže v narodnih

skupščinah posameznih držav Indijske unije). Država Kerala, v kateri so dobili komunisti večino in kjer so osnovali svojo vlado, je najbolj zaskrbelo voditelje Kongresa.

Zadnje volitve so vzpodbudile vodstvo Kongresa k samokritiki, k iskanju napak, samozadovoljstvu, nediscipliniranosti, h karizizmu in korupciji v vrstah stranke. Volitve so namreč pokazale, da obstoje velike slabosti znotraj Kongresne stranke in so naplavile številne kronične bolezni, ki že zdavnaj načenjajo njen organizem. Opozarja se na primer na čezmerno težnjo za popularizacijo posameznih članov Kongresa in prizadevanje, da se obdrži oblast, namesto, da le-ta služi ljudstvu. To je, po mišljenju številnih, glavni razlog, da Kongres kot politična stranka ne priteguje najboljših iz vrst indijske mladine, čeprav je Nehru že zdavnaj zahteval »novo kri« in težil za tem, da mladince čimbolj vpeljejo v vodstvo Kongresa.

V Kongresu se še vedno občuti bogat vpliv bogatašev, ki finansirajo stranko in se upirajo plačevanju davka.

Kritiki, ki se pojavljajo po volitvah, pravijo, da Kongres v resnici nima trdnega izražene ideologije in da se zaradi tega v njegovih vrstah pogostokrat zadržujejo

ljudje s popolnoma nasprotnimi političnimi cilji. Obstoji tudi mišljenje, da bo socialistični element v Kongresu, »rep, ki giblje psa« vse do tedaj, dokler se ne razdeli idejna zmeda, ki trenutno vlada v organizaciji. Po tem mišljenju mora Kongres krmariiti skozi to zmedo idej in se odločiti, ali bo ali ne bo v resnici socialistična stranka. — Če bo to postal, potem bodo vsi tisti, ki se s tem strinjajo, morali postati socialisti ter se strinjati ali zapustiti Kongres. To lahko sicer pomeni izgubo manjšega števila glasov, toda to bo zagotovilo homogenost in spremenilo Kongres v stranko akcije.

Državna administracija je eden izmed prvih objektov kritike v tej razpravi, predvsem glede položaja Kongresa in njegove politične prakse. Poudarek je predvsem na tem, da se ne upošteva zahtev in potreb ljudstva. Po mišljenju omenjenega Nehrujevega lista bi se lahko degeneraciji izognili. »National Herald« po dober poznanem indijskem načinu modro in lepo opozarja, da je potrebno opraviti objektivno in skladno analizo in takoj uporabiti pravo zdravilo, prej kot bo prekasno.

Organizacije kakor tudi človeška bitja imajo svoje zakone življenja. Te rastejo, zore in venejo. Te rastejo in zore tedaj ko predstavljajo te težnje ljudstva in izpolnjujejo potrebe časa. Te kažejo znake upadanja in smrti tedaj, ko se ločujejo od naroda. V najboljšem primeru lahko organizacije v času padanja določen čas

trpe v tišini, vendar to ne more biti primer z veliko organizacijo kot je Kongres.

Razen ostre kritike se poudarja, da bo Kongresna stranka lahko prebrodila sedanja krizo in v novih pogojih dorasla položaju, kot se je to pogostokrat dogajalo, v vsej njeni minulosti. Vodstvo Kongresa je pred nedavnim organiziralo posebni komite z nalogo, da poišče poti in sredstva za to, da bi Kongres znova postal dinamičnejši in bolj življenjski. Toda prav tisti, ki žele Kongresu dobro, opozarjajo, da trenutni položaj prerašča raven prejšnjega formiranega komiteja in da zahteva temeljitejšje organizacijske spremembe in idejno prečiščenje, ki bi odgovarjalo odlokom in težnjam izgraditve socialistične družbene ureditve.

V razpravi, ki poteka v indijski javnosti, vznikajo konkretni predlogi, ne glede na to, kaj pripravlja vodstvo Kongresa. Obstoji na primer mišljenje, da bi morali spremeniti statut organizacije in določiti pogoj za minimalne kvalifikacije tistih, ki hočejo postati člani Kongresne stranke. Zahteva se, da so stari in novi člani na idejno višji ravni in da Kongres ustanovi forum za svoje kadre, forum, v katerem bi »svobodno in iskreno razpravljali o problemih, ki bi se postavljali pred stranko in vlado z namenom, da bi ideološka razprava prispevala k splošni ozdravitvi organizacije.«

Pojavljajo se težnje za reorganizacijo administrativnega aparata, ki je pod vpli-

vom lokalnih voditeljev stranke. Pojavljajo se težnje, da bi bil ta aparat enostavnejši in dostopnejši ljudstvu in da bi bili nižji politični kadri primer za to, namesto da se bi birokratizirajo. Izraža se na primer strah, da so birokratične tendence do sedaj zmagovalne in se krepile in da ima birokracija močnejšo večjo oblast kot kdajkoli doslej. Opozarja se na potrebo, da bi v vlade posameznih indijskih držav prišli ljudje po zaslugah in političnem prepričanju in ne na temelju verskih in regionalnih nesposobnosti.

Reorganizacijo Kongresa bi lahko uresničili — kot se poudarja v razpravi — tisti, ki so v najvišjem vodstvu stranke, kajti ti ljudje so tudi do sedaj vodili Kongres skozi vse izkušnje. Pozitivno je to, ker prav ti ljudje čutijo potrebo za takšno reorganizacijo in si prizadevajo, da bi pravi čas ukrenili vse tisto, kar je potrebno. »Vsi tisti, ki verujejo, da lahko Kongres stopi to — naj store skupno, da bi zgradili socialistično Indijo«, vzkliza »National Herald«. Demokracija in socializem sta dva izraza, ki nenehno spremljata razpravo o reorganizaciji indijske stranke Kongresa ne glede na to, kdo je v njej do sedaj sodeloval. V tej razpravi je dober znak to, ker se nobeden ne upa zamolčati socialistične poti razvoja. To je dokaz spoznanja Indije — njenega ljudstva, da brez socializma ne more rešiti problemov, s katerimi se bori.

(Jugopres)